

ROMAN

No 6

SISU:

- H. Courths-Mahler: Rani amulett.
A. Brausewetter: Jääroos.
E. Gebhart: Juuda wiimane öö.
Mafis: Persia luule.
Björnstjerne Björnson: Thronð.
H. Rikand: Pani waikima.
M. Unterweger: Tomi.
Hebrea jutt: Rabi wiljapuaaed.
P. Grünfeldt: Noorte töotus.
Ottwell Binns: Wiie palmipuu saar.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENK”
TALLINN, 1926. A. V. AASTAKÄIK

Põllumajandus-poliitiline ajaleht

„Maa“

ilmub kaks korda nädalas igal teisipäeval ja reedel.

Toimetus ja talitus: Lai tän. 41, Tallinnas.

„MAA“ seab endale ülesandeks kaitsta põllumajanduse huvisid, mis seni igalpool warju jäänud

„MAA“ on ühtlasi huwitawa sisuga leht, elawad päewa-uudised, täielikud ülewaated sündmustest sise- kui ka wälismail, teated riigikogu ja asutuste tööst, romaanid, jutud, nali — kõik see leiab maitserikkast paigutust „MAA“ weergudel ja tõstab „MAA“ ajakohaseks leheks Eestis.

Jälgige tähtsaid teateid uutest määrustest, mis ilmuwad „MAA“ weergudel.

Praegu „MAA's“ ilmuw juhtumusromaan Brasiiliast toob teile piltlikult wõrdluseks elu teised küljed, mis teid huwitawad

„MAA“ tellimishind on postiga :

1 kuu — 50 mk., 2 kuud — 100 mk., 3 kuud 150 mk., —
6 kuud — 250 mk., 1 aasta peale — 480 mk.

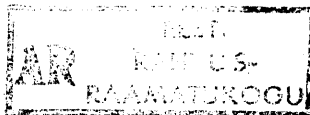
80 mk. lisatasu eest saadetakse aasta läbi põllumajanduse ajakiri „UUS TALU“ kaasa.

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid ja tellimiste wastuwõtjad. Nõudke prowinumbreid ja tellimiswastuwõtte raamatuid.

Kuulutushinnad: kuulutusküljel 5 mk. millim., esiküljel 10 mk. mm., tekstis 12 mk. ja teksti kirjaga 15 mk. mm.

„MAA“ toimetus ja talitus:

Lai tän. 41, Tallinn.

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.	KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.	1/1 lhk. M. 3500.—	1/4 lhk. M. 900.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	TALITUSE ADDRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—
1/4 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—	(uks B Laenu-panga majas).	Tekstis 50% kallim.	
Üksiknumber	„ 40.—	Telefon 12-53.		

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 6 (96)

Märts 1926

V aastakäik.

Rani amulett.

Salsa kirjaniitu S. Courths-Mahler'i romaan.

3

„Keegi ei wii mind Teie juurest ära — olen ju ainult waene tüdruk. Ja waeseid tüdrukuid meie päewil ei kosita.“

„No noh, mõtelge ometi rani Sulest peale, kes ju ka waene lorditütar oli.“

Freda naeratas.

„See on aga ka peaaegu kui muinasjutt. Sarnast juhtub ainult saja aasta sees kord.“

„Et waene tüdruk rikka mehe lelab, kes teda armastab — ja keda ka tüdruk armastab — jah, Freda, see on peaaegu kui muinasjutt. Aga mõnikord moondub see ometi tõsibuseks.“

„Igatahes olen ma oma saatusega praegu nii rahul, et see minulult jultumus oleks, midagi paremat soovida.“

„Noh, wäga nõudlik Te ei ole, ja wähenõudlik meel nagu Teil wõib dietti ainult armsa pettumuse osaliseks saada. Nüüd aga pean Amber riietuma. Ja Teie peate oma kohwris järele vaatama, kas Teil homme õhtuks mõni ilus palliflett tagawaraks on. Wähest aitab Betty Teil midagi kohendada. Teie peate enese ilufaks tegema, sest ma tahan Teie läbi au lõigata.“

Freda suudles krahwinna kätt.

„Teie olete hea ja suurmeelne nagu alati, proua krahwinna.“

„Kes wõib Teie wastu teistfugune olla, kui ta ennast ei taha lasta häbistada, armas laps? Nii siis tulete warsti.“

Krahwinna tõusis ja lahkus.

Natukesel aja pärast järgnes temale Freda.

Trepil, mis laelt alla wiis, tuli talle alt wastu Viktor Huden. Ta oli näinud krahwinnat kajutisest kadawat ja lootis nüüd Fredat üksi kohata. Kui ta nüüd neiu trepil seismas nägi, jooksis ta mõne sammuga üles ja manööwerdas nii osawasti, et neiu temast ei saanud mööda minna. Naerdes kergitas ta kübarat.

„Olen ometi õnnelaps, armuline preili. Praegu igatsetin Teil näha — nagu dietti alati, ja juba seisate minu ees. See on ju ometi õnn, eks ole?“

Neiu ajas enda uhkesti firgetks. Weel enam mehe hääle toonis ja filmade ilmes kui sõnades peitus sõlmatu lahusus, mida ta pidi tagasi tõrjuma.

„Ei tea, mis juhustlikul wastujuhtumisel õnnega tegemist oleks,“ ütles ta järjult ja tahis mehest mööda trepile jõuda.

Viktor oskas selle kawatsuse luhta ajada.

„Aga mu armuline preili, miks nii tõrjuw? Olen nii õnnelik, et kord ometi Teiega tutta-waks sain.“

„Mina ei soomi Teiega juttu ajada, kui see wõimalik on.“

Ja uuesti katkus ta Viktorist mööbuda. See naeris üleannetult.

"Aga see pole nüüd võimalik. Mina ei ole jõe, et Teile tee ilma pikema jututa wabaks annan. Enne peate mulle ütleva, miks minu wastu nii halastamata külm olete, miks Te minu lilled lajutist wälja saatsite ja minu kirja wastufeta jätsite?"

Freda silmitses teda wihaselt.

"Oleks parem olnud, Teile oleksite waikides selle tagastirje mind haawawa tegutsemiswiisi eest wastu wõtnud. Mina ei märka üldse Teile olekus minu wastu tingimisteta austuse ilmet, mida hästi kaswatatud mees daamile wõlgneb, kes temale vähemaltki põhjust pole annud sellest keelduda. Teile toon minu wastu, herra leitnant, ei kõlba. Kui ma olengi ainult krahwinna Dorlaga seltsineiu ja sekretär, ometi olen ma ka sellel kohal wabapreili von Waldau ja Teile daam, kes Teile soowib eemal seista ja Teile ebasobased lahtusawaldused igal juhtumusel tagasi lükkab."

Täitsa ilma muljeta need sõnad noore mehe peale ei jäänud, aga ta ei tahtnud veel wõidetud olla.

"Aga armuline, pahane preili, mis olen ma siis teinud, et nii wihane olete?"

"Toon teeb muusika, herra leitnant. Ja ma palun mulle teed wabaks anda."

Beel wiimistas Viktor Ruden. Tema ei näinud ikka veel taipawat, et läbi oi kullunud. Seda polnud temale veel juhtunud. Ta filmad loitsid kirglikult neiu filma. Nii ihalduswääriline polnud see neiu talle veel ilal paistnud olewat. Tal oli lust neiu wastupanekust hoolimata teda rinnale tõmmata ja ta uhtet suud suudelda.

"Naistega waja teha lähite protsess. Aga see waike seltsineiu tahab wistiski abielluda, ennast nii külmas tehes ja oma parunesitiitlik sulle nina alla hoides. Sellega pole tal õnne; enne kui meil haaremid puuduwad, mina ei abiellu. Küllap leidub veel teisi teid ja wahendib, seda külma südant wõita. Nii siis peame ta uhle poos estalgul au sees."

Nii mõtles Viktor ja kummardas liialdades.

"Teie soow on mulle käsuks. Kohe annan Teile tee lahti. Aga enne peate mulle mõne andeksandwa sõna ütleva. Arge pahandage, et enda oma tunnetest lasin wallata. Teile olete minu peale esimesest hetkest saadik sügawa mulje awaldanud. On see siis kuritegu, kui ma Teilega tahan rääkida? Kuidas mõlksin Teile oma tunnetest weene anda, kui ma Teilega tunnistajateta ei saa rääkida? Arge olge nii julm. Inimene ei ole karistamata nii ilus kui Teile, ja kui on mõne inimese rinnas nii pühad tunded äratatud, siis on waja olla halastaja ning tuld kustutada; olge lahke, armu-

line preili, ja lubage mulle kohtamine, kus ma Teil kõik wõin ära ütelda, mis mind liigutab."

Freda nägu läks wiha pärast punaseks.

"Laske mu juba lord mööda, mu herra, — minul pole Teilega midagi rääkida, mida iga inimene ei wõi kuulda!" hüüdis ta wihaselt ja kaunis waljusti.

"Kõwastidamega!" soostas Viktor tasa.

"Tee lahti!" hüüdis Freda.

Sel filmapilgul astus äkki ühe telgi tagast Gerhard Ruden tema kõrwale. Gerhard oli jutu wimase osa kuulnud ja tundis siis asja, kuna ta ka wenda tundis.

Ta oli wihane. Aga oskas ennast sedawõrd hoida, et rahulikult, aupaktitu kummardusega ütles:

"Teie tahate laewalaelt lahtuda, armuline preili, lubage, et Teil trepist alla saadan."

Ja Viktori rahulikult ning energiliselt kõrwale liikates, andis ta neiu oma käsiwarre ja saatis ta hoolikalt alla. Ta tundis, kuidas neiu käsi wärises ja nägi ärewat tuikamist ta näos.

Ull andis ta neiu kae wabaks ja kummardas sügawasti.

"Tahan kanda hoolt, armuline preili, et Te tulewikus takistamata wõite jalutada," ütles ta tasakesti.

"Ma tänan Teid," soostas Freda ja tõttas ruttu minema.

Gerhard sammus ruttu jälle trepist üles wenna juure, kes seal trotslikul näol seisis, ja waatas temale tõsiselt ja suurelt otja.

"Sa peaksid wahet tegema, Viktor. Nii palju inimestetundmist oleksin sinult loota wõinud, et see daam ennast sinu kergemeelsete armulugude tegelaseks ei alanda."

Viktor lehtis tujaselt õlgu.

"Tulid mulle waga ebasoodsal ajal wähele. Olin juba peaaegu saamas kohtamist. Nüüd eksitaksid ja mind."

"Parajasti veel õigel ajal, et seda noort daami edaspidiste tülitamiste eest hoida ja kaitsta. Kuulsin teie wiimseid sõnu, kui siit telgi tagast tulin, ja need ei jätnud kummagilt poolt selguse suhtes midagi wõlgu."

"Oh lollus! Estit on nad kõik niisugused!"

Gerhard astus just wenna ette.

"Häbi sulle, Viktor. On tõesti olemas küllalt kergemeelseid naisi ja tüdrukuid, kelle kallal ja oma kumsti wõid proowida. Preili von Waldau nende liiki ei kuulu. Seda oleksid wõinud ta olekust näha ja enesele selle häbi tegemata jätta."

Viktor ajas pea tujaselt kuklasse.

"Kuule, sinul näib sellest daamist olewat kõrge arwamine ja suur huwi."

Rahulikult vaatas Gerhard wennale filma.

„Jah — seda mul on.“

Viktor kahmas ta käsiwarrest kinni.

„Ega sa ometi ise pole tulb võtnud? Plus igatahes on see tüdruk, nii et isegi püha mehe kiusatusse jaadab. Nii siis ütle mulle üks ainus sõna — on sul tema suhtes kawatjust, siis astun ma enesestmõistetavalt tagasi.“

Gerhard eitas tõsiselt.

„Kawatjust mul pole — ei mingisuguseid.“

Uga ma tunnistast awalikult, et see noor daam minu peale on awalbanud sügawa mu'je. Mulle näib ta olewat nii wäärtuslik, et tema eest wälja astun, ja ma palun sind tungiwalt, ära tülitata teda enam. See teeks mulle walu, kui ta mulle põlglikult selja pööraks. Kuna ma olen sinu wend, siis mõtaksin tema wihasi sinu wastu osa. Et ja temale tõesti mõiksid karbetawaks saada, seda ma ei usu. Niisugused karakterid on ainult siis nõrgad, kui nad armastawad — ja sind ta kindlasti mitte ei armasta. Nii siis — sinu- ja minu pära — jäta ta rahule, ma palun sind!“

Viktor mõttis wenna läealt kinni.

„Uga Gerhard — ega ma sulle ometi meelbi taha walu teha — armunud tuju pära. Ei, ei, nii sügaw mu tunne ei ole. Ja ma liialdastin weel, sest et inimene ju oma lollust heameelega üles tunnistada ei taha. Jõledasti lastis ta mu läbi kulluda, ja kuigi mind keegi nii kergesti araks ei tee ja ma üsna kergeid mõite ei armasta, ometi on preili von Waldau ennist nii kõwasti mu ninaalust hõõrunud, et kõhe märkasin — sinu pole ilma laulatusformuseta midagi teha. Tahtsin enesele ainult weel head taganemist muretjeda ja ei teadnud, kuidas. Siis tulid sina waele.“

„Nii siis annab mulle sõna, et ja teda enam ei tülitata.“

„Ausõna, Gerhard. Nii paha ma ju ometi ei ole, et sinu sõnad minu peale ei mõjaks, mu truu tugi!“

Gerhard hingas kergemini.

„Teadsin, et tarwitsen sulle ainult selgetest teha, et sul kawatjust oli ülekõhut teha.“

„Mõiksid mu kõrwust kõwasti kinni, Gerhard. Sellest pean ruttu toibuma. Homme õhtul tantsupeol waatan teiste noorte daamide keskel ringi. Nii ilus kui Freda v. Waldau küll keegi ei ole — wälja arwatud rani Suleih. Mõi peaksin tema kallal katset tegema?“

Uleannetus naeris jällegi Viktori filmadest.

Gerhard pigistas Viktori käsiwarre heitubes oma külje wastu.

„Jäta Jumala pära rumalusjed, Viktor. Ses suhtes pole radshaga waja naljatada.“

„Noh, ole muretu, Gerhard; idioot ma weel ei ole. Mul pole sugugi lusti ennast tappa lasta, liitati weel, et ma rani Suleih poolt muud pole näinud kui looriga nägu ja teha, mis tõesti graatsiwoos on. See oli ka ainult nali. Uga oma südamele pean ma homme õhtuks midagi otsima, muidu ei kannata ma pikka merereist wälja. Ja mu lähem rumalus anna mulle juba ette andeks, sest wäga palju tublidust ei wõi ja minult ju nõuda.“

Wenna naljakalt murtud tooni üle pidi Gerhard nüüd ometi naerma. Temal oli ka wäga hea meel, et ta Viktori Freda v. Waldau juurest oli saanud ära wõõrutada. Ja nii läksid wennad natuke aja päraft kõige paremas wahetorras sõdma.

* * *

Freda oli ärewuses wärisedes oma kasutusse jõudnud. Ja mõttlikes, kas ta sellest ei wõidand rääkima krahwinnale. Uga wiimaks ometi loobus ta sellest mõttest. Gerhard Rudeni sõnad: „Tahan hoolt kanda, et Leid tulewikus ei tülitataks,“ näisid ta meelest olewat tõotus, teda wenna tülituste eest kaitsta. Ja nii tahtis ta oodata, kas Viktor Ruden teda weel kord tülitab. Alles siis tahtis ta sellest krahwinnale teatada.

Selles otsuses oli süüdlane ainult Gerhard Ruden. Ta kartis, et krahwinna mõlemad herad oma ligidalt eemale heidab ja nii süütut ühes süüdlasega kartstab. Sellest tahtis ta hoiduda.

Päraft sõdmist, kui krahwinna nagu iga päew ülewal laewalael warjatud nurgas puhkas, andis Freda esiti krahwinna toatüdrukule kasi, tema walget pallikleiti siit ja sealt pilut muuta, siis läks ta laewalaele jalutama. Sel puhul jäi ta üsna üstikule kohale, kus pea ühtegi inimest polnud, reelingu ääre seisma ja wahtis unistades merele. Rahulikult ja kindlasti libises aurik üle wee, ilma et oleks märkata olnud wähematki kõikumist.

Mõttiselt kuulis ta samme oma taga ja märkas peagi, et keegi just tema taha seisma jäi.

Viktor Rudeni läbi rahutuks tehtud, waatas ta pelglikult taha. Uga see ilme kadus jalamaid, niipea kui ta ära tundis Gerhard Rudeni. See teretas aupakkikult ja waatas neile oma sõnjaade hallide filmadega paluwalt.

„Andke armulikult andeks, mu preili, kui ma enesele julguse wõtan Leid eeskataba. Uga mu sõda ajab mind Leid paluma oma wenna eest, kes Leid neil päewil mitu korda on tülitanud.“

Freeda kahwatas kergesti. Ta huuled tui-
kastid tagasihoidud ärevuses. Aga ta walitfes
enefe üle.

„Selles suhtes olete ju Teie süütu, herra
Ruden, ja järelikult pole Teil põhjust minult
andeks paluda.“

„Ometi, armuline preili. Minul on wenna
wasiu niitelda isadigused ja isakohused täita
ja ma olefin pidanud igal juhtumisel taktis-
tama, et ta Teile oma kergemelega tüli ei
teeks. Võib olla annate ta olekule ka kanged
nimed. Aga see on tema juures tõesti ainult
kergemeel. Tema pole sellega harjunud, et
elu temale midagi keelab, ja mis teda erutab,
seda tahaks ta saada. Mina ei taha teda tõesti
mitte wabandada ja olen talle tublisti tött
ütelnud. Tahan ainult, et Teie oma arwamißt
pehmendaksite. Ta andis mulle töotuse, mitte
tial enam Teid tülitada, ja oma sõna on ta
ilgagi weel pidanud. Samuti on ta taibanud,
et õieti ei toiminud. Ma palun Teid süda-
mest, unustage tema üleannetus ja andle te-
male andeks, et ta Teile ees ei tarwitseks pu-
nastada.“

Neiu filmad waatasid suurena ja hiilga-
wana tema filma.

„Ma tänan Teid, et minu eest nii rüütel-
likult wälja astusite, ja et Te seda tegite, siis
tahan ma katjuda unustada, et Teile wend mind
haawas. Olin kahewahel, kas seda lugu oma
perenaisele teatada. Aga kui ma wõin kindel
olla, et Teie wend mind enam ei tüli, siis
jätan selle tegemata.“

„Teie tohite kindel olla, armuline preili!“

Freeda nokutas pead.

„Ma tänan Teid — ja seega olgu see asi
palun, maetud.“

Gerhard kummardas.

Siis küsis ta wiksakalt:

„Kas tohln wähe aega Teie seltsis wiibida
ja Teid siis krahwinna Dorlaga juure tagasi
saata, wõi arwate paremaks üffi olla?“

Armas, weetlew naeratus mängis neiu suu
ümber.

Gerhard Rudeni wastu ei tunnud Freeda
mitte tunnet, nagu peaks ta olema ettewaatlik.
Piiritu usaldus täitis ta südame.

„Kui Teil midagi paremat ees ei ole, luban
heameelega, et mulle seltsiks olete.“

Ruden kummardas tänades ja astus neiu
kõrwale reelingu ehk parda ääre. Esiotsa west-
lesid nad kergel toonil. Aga warsti wõttis jutt
teise suuna. Nad jõudsid sügawpõhiste te-
emidele ja taipasid, et neil oli üks ilmawaade
ja et nad oma mõtete ning tunnetega ei jää-
nud mitte pinna külge.

Ruttu mööduks sellejuures aeg, ja äkitselt
ehmatas Freeda oma käewõrukellale pilku heites.

„On wiimane aeg, et enese jälle proua
krahwinna käsutusse annan,“ ütles ta ja läks
teele.

Gerhard jäi tema kõrwale.

„Ma ei usu, et krahwinna Dorlaga walt
kättija on,“ ütles ta naerdes.

„Oh ei, wastuõ!sa, tema on wäga hea.
Aga oma peale wõetud kohustusi ei wõi unustada.“

„Muidugi mitte. Mulle meeldib see, et ses
suhtes nii täpne olete.“

Gerhard waatas pehme, mõtisklewa ilmega
neiule näkku. See märkas seda. Ja ta süda
muutus rõõmsaks, ilma et oleks teadnud miks.

Seft päewast saadil kohtasid nad peaaegu
iga päew lõunaajal jamaš kohas.

Järgmisel õhtul oli ball. Tantsiti laewa-
lael tähtedegatäidetud taewa all. Ja walitfes
wäga rõõmus helewus. Seoti laewaoorlestri
meelitawate toonide wõsul mitmesuguseid wälk-
seid flirte ja salajaid suhteid. Wiktor Ruden
ujus omas wees. Nadšha ja ta abikaasa waa-
tasid saatkonna keskel tüli aega seda tegewust.
Siis kadus kõige esiti wärstinna oma daamide
ja teenijatega. Wärsit wiibis weel pool tundi
ja westles Gerhard Rudeniga, kes tantsust osa
ei wõtnud.

Freeda seisiks krahwinna selja taga ja wiidi
ikka ja ikka jälle tantsima. Esiotsa ei tahtnud
ta tantsida, aga krahwinna palus teda seda
teha, ja lõpuks waldas teda tantsulust. Aga
ikka jälle kartis ta, et Wiktor Ruden wõiks
teda tantsule paluda, ja ta oleks pidanud ta
tagasi tõrjuma. Seda näis Wiktor aimawat ja
hoibus eemale.

Ball lõppes kaunis hilja ja ta lõpetati ül-
dise rahulolemisega.

Järgmisel päewal, kui Gerhard ja Freeda
teatud kohal lõuna-ajal kokku said, westlesid
nad esiti ballist, aga läksid siis warsti jälle
tõssematele teemidele üle.

Gerhard ostas Freeda usaldust wõita. Selle
juure tuli, et Fredal weene oli, et ta Gerhard
Rudeni warsti, niipea kui laew Kalkuttasse
jõudis ja ta krahwinnaga laewalt lahkus,
täiesti ja igawesti filmast kaotas. See tegi ta
jutufamaks, kui see muidu ta wiis oli.

Ruden ostas aga ta neiult kõik kartuse
kõrwalpada. Sellest tuli, et neiu temale mõn-
dagi oma elust jutustas. Ja Ruden teadis
warsti, kuidas see oli tulnud, et ta omale
leiba pidi teenima.

Minult oma wenna ei rääkinud ta. Selle
olemasolust teadis ainult krahwinna, kelle wai-
kimise peale ta aga kindel oli.

Gerhard Ruden rääkis enesest vähe. Ainult seda jutustas ta, et ta oma ema kümne ja isa kolme aasta eest kaotanud ja sestsaadik oma maja äri juhib, kuna ta wend ohwitsersiks saanud. Ka et tal weel noor õde oli, selle nimit Gewa ja kes kaaskümmend aastat wana, jutustas ta, ja ta hää lolas sellejuures pehmena ja soojana. Rahtlemata oli õde temale armas. Muidu elas ta tema juures ja oli nüüd ühe daami ülewaatuse all, kes majapidamist juhtis, kodus. Et neil willa oli, mis Rheini kalbal seisiks, ja et tal kodus palju kohuseid oli, seda kuulis ta ainult mõnest lähendusest. Millised ta kohused olid, seda neiu ei kuulnud. Aga tal oli kõige selle juures selguse taunne, nagu oleneks paljude inimeste hea ja paha käekäik temast.

Freda nautis neid wäheseid tunde, mis ta wõis Gerhard Rudeni seltsis mõõda saata, nagu midagi head ja imetaoliku, nagu midagi, mis elus ilal enam ei fordu ja mida ta oma südamel pidi warjama kui kallist warandust; ja ta teadis juba nüüd, et nende lahumine talle haamu löi.

Krahwinna märkas selgesti, et Gerhard Ruden rüütellikult tema noore naissekretäri poolehoidu wõtta katjus, ja samuti nägi ta, et ka Viktor Ruden tema wastu nüüd wäga aupakkis oli.

Sellepärast ütles ta ühel päewal Fredale naeratades:

"Mulle näib, Teie olete leitnant Rudenit õpetanud Teile hoopis teisel kujul wastu tulema, kui ta seda algul tegi. Nüüd pole tema kohta enam midagi ütelda."

Freda naeratas.

"Ja — Jumalale tänu, ta on parematele mõtetele jõudnud, proua krahwinna."

"See on mulle armas. Mõlemad herrad on peenelt weskewad mehed, nii et mul kahju oleks olnud nende seltsist ilma jääda. Pealegi on mul kahju, et need herrad Indias juba on läinud. Nende seltsis oleks olnud tore reisida."

Muidugi oleks see ka Freda meelest ilus olnud; eriti armas oleks talle olnud Gerhard Rudeni selts. Aga ta ei ütelnud seda. Ja kui ta oma prouaga edasi weskles, mõtles ta ometi: "See et warsti pean Gerhard Rudenist lahuma. Minu südamerahule saaks pikem kooswiibimine wäga lardetaw olema."

Et ta südamerahu juba nüüd wäga hädaohlikus seisukorras oli, seda ei tahtnud ta enesele weel tunnistada.

* * *

Ka Gerhard Ruden märkas enam ja enam, et Freda von Waldau tema südame oli oma-

nud ja et ta sellele weetlewale wõlumusele, mida neiu isik tema peale wälja waldas, ajajoo!ful pääsmatult alistus, kui ta kauemaks tema lähedale jäi.

Päew enne auriku jõudmist Kalkuttasse esitas ta enesele awalikult küsimuse, kui laugel ta süda Freda isikust oli wõlutud.

"Ta on tingimata üks neist naiskest, keda harwa nähtakse ja sellepärast peaks kinni pidama," ütles ta enesele. Aga oma tunnetes polnud ta ometi weel selgusele jõudnud ja armas, et ennast enne weel peab kõsifelt proowima. Ta tahtis enne näha, kuidas ta temast lahuseoleku wälja kannatas. See lahuseolek pidi olema ta tunnete katsekiwiks. Kui ta neiu ei unustanud, jäid ta tunded neiu wastu sama kindlateks ja sügawateks, kui ta teda enam iga päew ei näinud — siis tahtis ta neiu jälle näha. Küll ta tema juba leidis. Ja — siis pidi selguma, kas nad üksksteisele tahtsid enam olla. Mis see wõis olla, seda ta enesele weel ette ei kujutanud. Sellepeale ei tahtnud ta mõelda, et mitte kaotada oma rahu ja selget pead. Aga ta palus krahwinna Dorlagalt tema õige kobuaadressi.

"Et pärast Teilt, armuline krahwinna, küsida wõiksin, kuidas India Teile on meeldinud ja kas Teie reisilt ka termelt olete tagasi jõudnud," ütles ta.

Krahwinna andis selle wastutulelikult.

"Mul on hea meel, Teie poolt tulewikus midagi kuulda saada, herra Ruden."

Viktor Ruden oli ennast wahapeal lohutanud ühe noore lesega, belglannaga, kes oma leinaaasta armastamatu wana mehe pärast laugel kodumaalt sidumata elurõõmus reisides mõõda saatis ja kel kalduwust oli noore leitnandiga pisut tiimaripisu lüüa. Ja Viktor austas siis teda igal sammul.

Ta märkas selgesti, et Gerhard wahemaal Freda von Waldauga palju tegemist tegi ja et see ta wenna wastu ka sugugi nii järsult tagasi tõrjum polnud kui tema wastu. Aga ta ei lausunud sellest midagi, waid naeris ainult, kui wend pärast jõõmist tema juurest kiiresti minema ruttas.

"Minu suur wend näib seekord kõsifelt olemat enam tuld wõtnud, kui ta seda ise märkab. Jätame talle tema lõbu."

Kerge olas peitus temal ometi weel rinnas, et ta Freda juures täiesti oli läbi kukkunud. See oli ta edemusele haawa lõõnud. Aga kõigest kergemeelsusest hoolimata oli ta põhjalikult waadatuna ometi hea, aus karakter ja leppis oma äpardusega.

Ka wiimisel ühise reisi päewal kohtasid Gerhard ja Freda pärast jõõmist. Nad olid

mõlemad pisut vaifsemad ja mitte nii elavad kui muidu. Küll vahetasid nad sõnu, aga nende mõtted viibisid teisel. Ja palstis, nagu ei oleks julenud neist kumbki tõsisemat teemi puudutada.

Wiimaks, väikse wahenaja järele, ütles Gerhard poolwaljusti:

"Nii siis on homme sel ajal juba täff merd meie wahel. Teie sõöte Kalkuttas lõunat ja mina siin auritul."

Freda wahtis tarretult merele:

"Jah, nii see on," ütles ta toonitult.

"Krahwinna Dorlaga arwas, Teie jääwat eskoisa mõneks päewaks Kalkuttasse, enne kui oma reisi Lufnowi jattate."

"Kui mu perenaine oma kawatsuse juure jääb, siis on asi nii. Aga kōit oleneb, kuidas talle elu Kalkuttas meeldib."

"Teie saate palju uut ja ilusat näha, armuline preili."

Freda huuled tuikasid tafaksti.

"Ma rõõmustan selle üle," ütles ta, aga ta filmad ei lõõnud seda waldas loitma.

"Kahju, et meie Indias juba wiibisime ja meil enam aega ei ole — muidu oleksin krahwinnalt küsinud, kas ma Teid ei oleks wõinud saata."

Freda pani käed kokku ja tuges enese toolitoele, kuhu ta istunud.

"Ka proua krahwinna kahetses seda. Ta rääkis sellest," wastas ta.

Gerhard waatas neiule uurwalt filma.

"Ja Teie? Kas kahetsete Teie ka pisut, et me üheskoos ei wõi India imesid imestada?"

Singetu uurimus ja küsimus peitus Gerhardi filmis. See oli üks neist filmapilkudest, mis inimeste saatuse otsustawad. Kui Freda talle nüüd awalikult oleks näidanud, mis ta süda tundis, kui wäga ta temast lahkumist kartis, Gerhard ei oleks ennast wõib olla mitte enam enam suutnud ohjas hoida. Aga neiu teadis, et ta tugew pidit olema, et ta ennast ei sõna ega pilguga ei tohtinud ära anda. Meelik uhkus andis talle jõudu ennast walitjeda. Ja seega andis ta Gerhardile ise ta rahu tagasi.

Kerge puna lehmis ta näost üle, aga ta wõimaldas enesele naeratades ütelda:

"Oleks wäga mõnus olnud Teie kaitsel Indias reisida. Sest pisut kartust on mu südames ometi."

Sügawasti hingates toetas Gerhard toolitoele. Hädaohtlik hetk oli möödunud.

"Miks?" küsis ta, ennast jälle kōwasti ohjas hoides.

"Do, sellest imemaast räägitakse ju palju kummaliski ja saladuslikku."

"Hädaohtudele ärge mõtelge. Bealegi olete ju noor ja julge daam. Krahwinna on mulle Teie wägitegudest palju jutustanud, mis reisirile olete teinud."

Freda naeratas nõrgalt.

"Häda sunnil wõin küll mõnikord pisut waprust koondada, aga põhjalikult waadates olen eht jäneshalg. Kuid seda ei lase ma näha. Kes enesele peab toetuma, ei tohi teistele näidata, et ta arg on," ütles ta, ennast naljatõnile sunnides.

"Seda imestamiswäärilisem on, kui Teie ennast kõigest pelglikkusest hoolimata waprana näitate. Kui ma Teid nii enese ees näen, mõtlen ma oma noorele wale. Kui tema peaks sunnitud olema eluwõitlusse astuma, ma oleksin tema pärast suurem mures."

Freda ohkas tafaksti.

"Larwilikkus on wali, aga hea õpetaja. Ka mina ei oleks enesele warem ette kujutada osanud, et ma kord ainult enese toetusel pean seisma."

"Kas Teil siis ei ole enam kedagi — kedagi sugulast — kes Teid wõiks kaitsta?"

Suuril, tõsisel filmil waatas neiu temale näkku.

"Mul on kaugelt sugulast, kes mulle oma majas kord waba toha pakkusid. Aga nad on isegi kehwad. Ja ma olen armuleiwa sõõmisets liig uhke."

Ruden naeratas.

"Jah, Teie olete wäga uhke. Seda olen ma juba tihti märganud."

Freda kehitas õlgu.

"Waeste uhkus, herra Ruden, on kōwem ja paendumatum kui teistel inimestel."

"Arwate?"

"Jah, kindlasti. Uhkete ja õnnelikude uhkus on ehe, ehtreast. Aga waeste uhkus on wastupanu ja sõjartist, et saatuse hõõbid seesmuft ei haawaks. Ja igatahes seisn meelsamini omil jalul ja teenin oma leiba ise ja annan seega oma elule olemisõiguse, kui et teistele koormaks langen."

Ruden filmad loitsid tema filmadesse.

"Ta meeldib mulle — see Teie uhkus, mu armuline preili!"

Jälle lendas kerge puna neiu näost üle. Ta ei wõistanud midagi ja tekkis waukus. Gerhard waatas ükssilmil ilusale nelundole, nagu oleks ta seda tah'nud enesele igawesti mälestusse wajutada. Ja küsis eneselt, kas ta jõe ei ole, kui oma kätt wälja ei siruta õnne kinnihoidmisets, mis siin nii kaunil kujul ta ees istus.

Aga ta tundis, et ta tunded selle noore daami wastu weel küllalt küpsed polnud, et

nende najal eluks ühinebo. Kõige pealt aga armas ta, et ka Freda selle lühike aja sees mitte veel ei võinud selgusele jõudnud olla, kas ta teda armastab. Sest ta ei olnud seda temale veel kuidagi näidanud. Nagu temale, nii oli ka neiuale katseaega vaja, kas nad võisid üksteisele vastamisi niipalju anda, et kogu eluaeg rikkad ja õnnelikud olla. Sest egas neiuugi tahtnud elulepingut nii mõtlematult sõlmida.

Ja nii jäi ta kindlaks.

Meelelbi polnud ta neiuale oma väliseft seisukorraldust sõnagi lausunud. Ta tahtis wae-kauksi wistata ainult oma isiku, muud midagi. Et ta mitmekordne miljonär oli ja nagu würst tuhandete üle walitses ja kelle suurepärased saua- ja terastehased kogu maailmas tuntud olid, seda ei teadnud laewal keegi peale — radshha Gunaresti, kes Saksamaa ülikoolis õp-pides kauemat aega oli olnud külaliskes Ger-hard Rudeni majas ja kellel tema wabrikute wastu suur huwi oli. Aga radshha ei rääkinud sellest.

Ja Freda v. Waldau ei tohtinud seda teada. Temale tahtis ta lihtsalt wabrikant Rudenits jääda. Kui ta teda armastama õppis, siis oli see talle üksteis kõik, millistes oludes ta elas.

Mõtlituse waitusesse ütles Freda wiimaks süjawastki hinge tõmmates:

„Kui Teie kodusadamasse jõuate, siis ter-witage meie kallist kodumaad minu poolt!“

Ruden ehmus mõtetest. Naeratades waatas ta neiuale.

„See kõlas praegu väga igatsewalt, mu armuline preili, nii, nagu suudaksite waewalt oodata, mil koju jõuate!“

Neiu filmad oma silmad niiske lätke.

„Seda ei taha ma proua krahwinnaale ial üles tunnistada, sest et see minu arust täna-matu näiks olewat. Tema näitab mulle kõiki iludusi maailmas. Aga mõnikord waldab mind ometi koduigatsus. Mis ilusat ja torebat ma ka näen — ilusamat kui meie kodumets ja kodumäed minu filmadele ometi ei ole. Ja nii rõõmus ning õnnelik kui olingi, teades, et oma perenaise seltsis reisi ümber maailma teen, sama õnnelik saan olema, kui jälle tohin kodumaale tagasi pöörduda.“

Gerhard nokutab peab.

„Seda tunnen Teiega ühes. Mul on sama tunne. Peab nägema enne mõnda tähtselt maa-ilma, et täiesti aru saada kodumaa wõluwusest. Mina olen äri pärast pidanud tegema paljuid suuri reise, aga alati tegi mulle kodureis rõõmu. Ja kui ma seekord kodumaa pinnale astun, siis tahan temale ka Teie terwitused üle anda.“

Freda naeratas niiskeil filmil, ja see nae-ratus tungis Gerhardile südamesse.

Oma pehmet helemust maha surudes, küsis Freda kelmikalt:

„Aga kas Teie seda tõesti ei unusta? Sest mõõdub ju veel nädalaid, enne kui koju jõuate.“

„Ja kui ka aastaid mõõdub,“ wastas Gerhard sama naljatawalt. Aga ta filmades oli sellejuures tõstne ilme.

Freda mõttis nüüd ruttu teise jutuaime.

„Tahtsin Teilt veel midagi küsida, herra Ruden?“

„Palun — küsige!“

Freda waatas talle naeratades näkku.

„Kas pole Teil veel wõimalust olnud radshhalt küsida, mis ta abikaasa neiu nimi on olnud?“

Ruden lehitas õlgu.

„Wõimalust oli mul küll, sest radshha wesi-les minuga iga päew oma tunnikese. Ja ma olen ka Teie soovil peale mõelnud. Aga mina ei ole diplomaat. Ja radshha on alati see, kes igakord meie jutuaime määrab. See seisab hoopis teistel aladel, nii et ma jutu wägisi peat-sin ta abikaasale juhtima. Ja tema iseloomu juures on see wõimatu. Ette olin juba selle juures — rääkisin radshhaga tema õe puurast. Aga enne kui wõimalust sain kasutada, eksitati meid ja ma ei saanud jällegi sibile. Aga — Teist ja krahwinna Dorlagast rääkisin ma te-maga ja mul on Teie jaoks rõõmus üllatus.“

„Üllatus?“

„Jah. Aga nüüd on Teil aeg krahwinna juure minna. Ma tean ju, kui täpne Teie olete. Et Teie põnewust juurendada, ei ütle ma Teile üllatusest veel midagi enne, kui oleme krahwinna juure jõudnud. Ma tohin Teid ometi sinna saata?“

„Heameelega. Tema rõõmustab Teid näha faades.“

Rõrwuti sammusid nad laepromenaadi mööda. Siin muutus kõik juba elawamaks. Ja palju filmi jälgis uudishimulikult ilusat paari.

Nad leidisid krahwinna parajasti üles tõus-mast. Naeres waatas ta tulijatele wastu.

„Mul oli raske uni.“

„Rõõmustan, proua krahwinna, et hästi puhkate,“ wastas Freda.

„Sellest rõõmusest wotan minagi osa, armu-line krahwinna,“ ütles Gerhard ja suudles sellejuures ise krahwinna tätt.

„Ah, dieti on see lõunawinak minu poolt ebawoorus. Teeb minu paksuks, ja kui ma edewam oleffin, wõõrutaksin ta oma saleba kuhu heaks ära. Aga mugawus on mulle arm-sam minu edewusest.“

"Mina ei näe veel jälgegi paksusest, armuline krahwinna."

See naeris.

"Kui wiisaka? herra ei tohi Teie seda minu juures nähagi, et pool pakssem olen. Aga nüüd istuge. See on Teist ilus, herra Ruden, et melle seltsiks tulite. Peate meie seltsis ka teed jooma. Täna rõõmustame veel Teie seltsis niipalju kui saame, sest homme peame ju lahkuma."

Gerhard wõttis kumrardades istet.

"Ma loen seda lugupidamise amalbusets, kui jääda tohin, armuline krahwinna. Nimelt tuln mu preili von Waldauga siia täitsa teatud ülesandega."

"Teatud ülesandega? Teie teete mu uudishimuliseks. Mis on Teil mulle ütelda?"

Gerhard wõttis oma rahataksu ja lõi sealte nähtawale faks kaarti.

"Tahaksin Teile need kirjad ära anda."

Krahwinna ja Freda filmitsefid imestades wõõraid kirjamärke.

"Mis mõistatuslikud kirjad need on?"

Gerhard naeris. Ta naeris harwa nii waljusti ja südamlikult, ja sest oli kahju. Sest see naer oli soe ja hea ja andis ta muudu nii tõfiste filmadele poisikefeliikult rõõmsa ilme.

"Kui Teil mõni autograafide kogu oleks, armuline krahwinna, siis oleks see kaart selles wistiski haruldane. Need on faks radsha Gunaresti oma käega kirjutatud pulmakutset tema õe pulma radsha Chuniga. Üks neist kutsetest on määratud krahwinna Dorlagale ja teine parunest von Waldaule. Mõlemad kaardid annawad õguse walna Royapetta würestilõssi ja isegi, mis minule kui mehele keelatud oli, lõssi naissteruumidesse."

Rõõmsa imestusega filmitsefid daamid Rudenit.

"Kuidas Te sellega hakkama saite, herra Ruden?" küsis krahwinna.

"Oh, see tuli tõesti iseenesest. Juhus tuli mulle appi. Eile küsis radsha minult, kas ma veel mõne kuu ei tahaks Indias wiibida, et seal osa wõtta pulmapidustustest. Ütlefin temale tõtt mõõda, et mul enam aega ei ole ja ma ruttu koju pean minema. Aga kui see wähest küllalt wiisakas on, siis palusin ma temalt kabele tuttawale daamile pulmakaarti, daamidele, kes Royapetta pidustustest soowisid heameelega osa wõtta. Silmapilgu wiivitas radsha, siis küsis ta, kas need daamid siin aurikul wiibiwad.

"No, jah?" lungis krahwinna oodates, kui Ruden wiivitas.

Gerhard waatas naeratades Fredale.

"Ma näitasin radshale salamahiti neid daame, keda ma mõtlefin. Siis läks ta nagu selgetks ja ta naeratas, nagu oleks taile mingifugune mõte tulnud. „Do," ütles ta. „Teie armate kuldjuustega misš sahhibit?" — „Jah, Teie kõrgus, parunest von Waldaud ja krahwinna Dorlagat," wastasin ma. „Need kutsed wõite saada; kirjutan nad ise ja saadan Teile kätte" Mina tänasin ja — siin on ta kaardid."

Krahwinna raputas kowasti pead.

"Ma ei oska ennaft aidata, herra Ruden, aga ma pean Teid nõialustnikuks armama."

Gerhard tähendas, wiisakalt kumrardades, Fredale.

Nõialustnik wõiks ennem küll olla preili v. Waldaud. Nähtawasti tahtis radsha selle kutsuga rõõmu teha oma abikaasale, keda kuldjuustega misš sahhib lord juba humitab. Mul on tunne, preili v. Waldau, et Teie oletus wõiks tõeneda — mõtlen, et rani Suleih tõesti üks ja sama isik wõiks olla Teie pensjoniõbranna Maud Headfortiga. Mitu korda o'en ma tähele pannud, et rani Suleih Teile wargfelt katsub märku anda. Siin ei tohi ta awalikult midagi teha ja ennaft tutwustada. Aga kui Teie Royapetta lõssi lähete ja nende kaardidega ka naissteofalonda pääfete, siis ehk saab Teile ka rani kummalise huwi saladus selgetks.

Freda filmad särasid.

"See rõõmustaks mind wäga. Aga igatahes wõlgneme Teile palju tänu."

"See on ka minu arwamine, herra Ruden. Isegi oletades, et radsha kui galant abielumees oma prouale tahtis rõõmu teha, on meil ainult ja üksi Teid nende kutsete wahetaltuse eest tänada. Ja ma usun siiski, et imet wõite teha."

Gerhard raputas naeratades pead. Ta oleks selle ime wäga lihtsalt ära seletada wõtnud, kui ta oleks ütelnud: radsha on Saffamaal mõned nädalad minu majas külaline olnud ja tahtis mulle siis heameelega wastu tulla.

Ja radsha nõgi Rudenist ka midagi wüstitaolist, sest ta oli näinud, et sel tuhanded inimesed olid kästida. Ta pidas Gerhardist suurt lugu ja tundis tema wastu tõfist sõprust. Sellest kõigest ei rääkinud aga Gerhard Ruden oma üllasalandlikul wiisil midagi, nagu ta ka jellest waiakis, et tema isa kodumaale ülesnäidatud teenete eest olid pärandawasse aadliseisusse tõstetud. Aga ei tema ega wend ei tarwitunud seda nime, nagu seda nende isagi ei olnud tarwitunud. Neil oli uške arwamine, et sõnakene „von" nende nime mitte wäärtuslikumaks ei tee, kui ta juba oli.

(Järgneb).

Jääroos.

Saksa kirjanik Artur Brausewetter.

2

Orel, mis siamaani kord tasa kui pehme, sösistaw tuulekohin, kord waljusti kui tormituul mänginud, jäi wait; õpetaja kõhatas ja hakkas kõnelema. Roosi kuulis seda kõik nagu unes. Wahetewahel oli tal, nagu otsiksid waimuliku mehe silmad just teda ja nagu oleks ta häälel just täna iseäralik kutsejõud.

Aga ühtlasi tundis ta, et ükski ta sõna tema hinges wastukõla ei leidnud, kui wäga ta ka püüdis tähele panna ja palwelik olla.

Ainult kui õpetaja kõneles suurest, mitte iialgi wäsiwast armastusest, mis tahab, et keegi ei kaoks, waid et kõik saaksid õndsaks, ärkas ta südames midagi nagu õige wäike kewadetaim talwel. Aga see jäi ainult tumedaks aimduseks, mis ei soojendanud ega õnnestanud.

Nüüd tõusis ta teiste seltsis usutunnistust üles ütlemata ja õpetaja, wanemate ja terwe koguduse ees pühalikult töötama, et ta tahab selle tunnistuse järele elada — truu surmani. Siis hakkas jälle orel mängima ja kõik õpilased langesid altari ette põlwili, kuna wana õpetaja neid õnnistas. Siis laulis üks hele koolitatud sopraan oreli juures weel ühe palwelaulu, mille järele õpetaja lõpusõna ütles ja püha talitus oli otsas. Wanemad astusid oma laste juure ja kaelustasid neid. Pauline suutis waevalt rääkida, nii liigutatud oli ta, ja sosis emale tõendus, et ta nüüd tahab hea laps olla.

Tummalt ja pisarateta wõttis Roosi wastu ema külma suudluse ja isa käepigistuse.

Sel päewal astus Roosi Zollbrügge täisealiste sekka.

3

Friedrich oli üliskooli niisuguse agarusega lõpetanud, milline talle kesk-koolis oli wõõras olnud. Nüüd oli ta pärast eksami tegemist kodulinna referendariks. Tema kaaslane, kes teda matemaatikas alati ustawalt aidanud, oli hakanud ohwitseriks ja käis naabruses seiswast garnisoonist tihti Zoll-

brüggeseid waatamas, wähem Friedrichi kui ta õe Pauline pärast, kes ilusaks neiuks sirgunud ja wälja nägi nagu neitsilik suwi.

Ühel päewal walitses majas suur helewus. Proua Zollbrügge tegi enesele kõige liigutatwama emanõo ja rändas mustas siidikleidis kahisedes toast tuppa, kord majanduslisi käskte andes, kord Paulinele tõsiselt ja lahkesti pead noogutades. Pauline kandis oma õnnistuspäewakleiti, kimbuke punaseid nelke wöö wahel, nagu õnnelik.

Herra Zollbrügge nagu oli tõsine nagu mehel, kes iseäralikku rõõmu ei tunne. Tema oli palju wõlga pidanud kinni maksma, et perekondlik õnn täielik oleks.

Ainult Roosi juures polnud muudatust märgata; tema nagu oli üksluine nagu igal teiselgi päewal ja mitte ainult Pauline kihluspäewal. Aga kes teda terawamini silmitses, nägi ta silmis wahetewahel kiiri, mis nagu walguse järele jänunesid.

* * *

Nüüd oli waja ka Roosit kihlata. See oli muidugi raskem kui Pauline juures. Roosi käis wäljas ja läks seltskonda ja tantsupidudele ainult siis, kui wanemad seda soowisid. Ta oli tihti tunnud, kui wähe teda Pauline kõrwal tähele pandi, kuidas temaga ainult wiisakuse wõi isa pärast tantsiti. Ja kui temale kord mõni herra lähenes, keda ta tark nagu külge tõmbas, siis tundus ta ise olewat nii külm, et katset enam ei korratud.

Seal tuli kord üks isa ärisõber nendele külla, herra Dorenblut. See polnud enam noor mees, ta juuksed olid juba õredad ja oimukohtades hallid, aga kõik ta olewus, iga sõna, mis ta rääkis, kandis rikkumata lapselikkuse ilmet, mis ta kohe meeldiwaks tegi. Pealegi oli ta maailmas palju ringi rännanud ja oli kogemusi kogunud, mida ta sorawalt ja kütkestawalt oskas jutustada.

See oli esimene mees, kes näis Roosi peale teatud mõju awaldawat.

Neiu kuulas teda heameelega, küsis temalt palju ja lahkus harwa toast, kui külaline seal wiibis.

Proua Zollbrügge hakkas kergemini hingama ja edendas asja, kuidas wähegi mõistis.

Kui herra Dorenblut aga, sellest julgustatud, ühel päewal Roosilt kätt palus, andis see talle ehmunud, kuid ot-sustawa „ei“ wastuseks. Wihasele emale ütles ta, et tema seda sest wanemast herrast iial ei oleks wõinud arwata; tema olla küll heameelega tema jutu-westmist kuulnud, temalt ka üht ja teist õppinud, kuid abiellu astumiseks olla tema arwates midagi hoopis teist waja.

Nüüd oli Roosil asjad kõigiga rikkesse ajanud: heameelega nähtud majasõber loobus haawatult külaskäikudest, Pauline ja ta peigmees nimetasid Roosit narriks, kes oma õnne emale lükunud, isegi heasüdamega isa, kes herra Dorenbluti ärajäämisega hulga kasulikke äriühendusi kaotas, jäi tema wastu tusaseks.

Roosit peeti üleliigseks ja ta tundis ka ise, et ta seda oli. Kui ta wanematele soowi awaldas seminari astuda ja kooliõpetajanna eksami sooritada, leidis ta kibedat wastupanu. See ei kõlbawat jõuka ja lugupeetud kaupmehe tütrele. Olgu majas abiks emale, kes juba põdema hakkas. Kuid ema ei tahtnud temale sedagi lubada.

* * *

Pauline oli ammu abiellunud ja oma mehe garnisonilinna läinud. Friedrich, kes kohe pärast ülikooli lõpetamist pealinna ühe adwokaadi juure oli tege-wusse astunud, tuli ainult õige harwa kodulinna, Roosil oli üksi wanemate juure jäänud. Tema elas waikist elu, wõõras väljas ja wõõras kodus. Nagu oleks ta elanud üksikul saarel ja oleks silmitsenud inimeste elu ning tegutsemist udusest kaugusest.

Ja ometi — üksikust elust hoolimata märkas ta, kuidas tema muidu alati elurõõmus isa ikka murelikumaks ja ema kurwemaks muutusid, ja tundis ühtlasi, et selle meeletusa põhjus mitte peituda ei wõinud ainult kaswawas kehaliikus pöduruses.

Oieti ei liigutanud seegi teda palju. Temale midagi ei teatatud ega räägitud,

ta käis wanemate majas nagu wari, kel oma elu elada ei olnud. Nii kaotas ta ka omalt poolt esiti kalduwuse, siis oskuse teiste rõõmust ja walust osa wõtta. Ikka enam ja enam tardus ta jääroosiks.

4

Mis tumedalt ja rõhuwalt õhus heljunud, awas wärawad — mitte nagu mürisew kõueilm, mis silmapilgu loidab ja mässab, et siis õhku puhtamana ja selgemana paista lasta, ei, nagu wihm wälguta ja mürinata, hall, raudne, purustaw, millele enam ei järgnegi selge faewas.

Suur Zollbrügge ja Ko kaubamaja, mis, kord kõige õitswam kogu linnas, wiimasel ajal silmanähtawalt maksukitsikusse sattunud, pidi ühel päewal enda tunnistama maksujouetuks.

Kui Roosil kuulis, et ta wanemad waeseks jäänud, waldas teda kirjeldamatu kaastunne. Temale paistis, nagu peaks ta waesele, murtud isale, kes tema arust oma walus eriti abitu näis olewat, ja emale, kes alati nuttis, mõne armastuse- ehk lohutusesõna ütlemata.

Ikka jälle walmistas ta end selleks. Aga niipea kui ta rääkima hakkas, oli ta süda raudklambritest ümbritsetud ja ta huuled ei kuulnud sõna. Ja kui ta kord ägedas meeletõusus ema kuwetanud käest kinni kahmas ja seda suudelda tahtis, waatas ema temale imes-tades, arusaamatult otsa, ja kogeleva suu kõnekas keel ja kahwatanud nagu — ei ütelnud emale midagi . . .

Ootamata kokkuwarisemine erutas tüki aega inimeste meeli, siis tulid teised sündmused ja asi ununes.

Ainult kahjukannatajad ei jaksanud toibuda. Proua Zollbrügge pödurale terwisele oli maksujouetus saanud surmahoobiks, ja kui herra Zollbrügge ühel tumedal talwehommikul oma eluseltsilise silmad kinni surus, oli ta isegi kõdunew mees.

Pauline tuli abikaasa seltsis ema matusele, ka Friedrich jõudis kohe peale telegrammi kättesaamist kohale.

Aga Pauline pidi oma terwise pärast tagasihoidlik olema; ta mees ei lubanud, et ta oma ema puusärgis weel kord näeks, ja Friedrich oli küll kurb, aga ta pea oli täis muret ühe suure protsessi pärast, mis tal ees oli, nii et

ta mõtted enam büroos kui surnud ema juures wiibisid.

Nad olid aga isa ja Roos'i wastu väga lahked ja osawõtlikud, lohutasid üht teisega. Friedrich töötas neile korralikult abi anda, ka Pauline ja ta mees lubasid neid toetada, ja siis sõitsid nad kohe pärast matust minema.

* * *

Wabastati teenijad ja asuti elama wäiksesse korterisse.

Esiotsa jäeti paigale weel üks teenija, wana, truu hing, kes Zollbrügge majas juba aastakümneid teeninud ja nüüd kaastunde pärast ainult weel wähe palka nõudis. Siis aga ei jatkanud raha sellekski enam. Roos'i jäi isaga üksi.

Friedrich abiellus ja pidi kõik oma toetusrahad andmata jätma; Paulinegi lõpetas pikkamisi oma aegajaliste wäikeste toetusrahade andmise. Waewalt jäi talle eneselegi weel midagi üle, sest saadik kui ta oli saanud emaks, ja mis neil oli, kulus ise oma majapidamiseks wiimse pennini. Aga ta kirjutas iga nädal isale õige lahkeid, lohutawaid kirju, ja kõik olid täis kiitust Roos'i üle, kes seisukorraga harjus ja tõsiselt oma kohuseid täitis.

Aga nagu warem laitus, nii möödus kiitus Roos'i hingest jäljetult.

* * *

Haigus, mis isas ammu uinunud, puhkes lahti. Arst leidis järelwaatusel, et see oli parandamatu ja väga pikaldane.

„Rawitsemine on raske,“ ütles ta Roosile. „Teie ei jaksa sellega walmis saada. Kannan hoolt, et Teie isa haigemaija wastu wõetakse.“

Aga seda ei tahtnud ei Zollbrügge ega ta tütar. Kui arst nende wastupanekut ei jaksanud murda, kehtitas ta õlgu ja lahkus, et ainult weel aegajalt tulla ja uuesti õlgu kehitades lahkuda, kuni ta wiimaks enam ei tulnudki.

Roos'i andis õele ja wennale isa terwise kohta teateid. Jälle tulid südamlilikud, väga osawõtlikud kirjad, mis Roosit julgustasid, niisama Friedrichilt summa raha ja Paulinelt weini.

Ja kui Pauline wein joodud ning Friedrichi raha wälja antud, läks Roos'i suure pesuäri omaniku juure, kelle head ostjad nad heal ajal olnud, eriti Pauline kaasawara ostmise puhul, ja sai sealt kaastundlikult mehelt rohkestitööd, mis neile kuidagi wiisi elamise weel wõimalikuks tegi.

* * *

Herra Zollbrügge seisukord halvenes; ta ei saanud woodist enam wäljagi.

Kurwa kõdunemispildina lamas ta palawikus ja külmetades nädalaid, isegi kuid.

Ainult üksikud tema endistest sõpradest hoolisid temast. Aga nendegi külaskäigud jäid ikka harwemaks, mida pikaldasemaks haigus muutus.

Pauline tuli üheks päewaks kohale waatama, kuidas isaga lugu on. Rahustatult reisis ta jälle koju, sest ta leidis haige häis kätes ja wõis wennale kergema südamega teatada, et paremat rawitsust kui Roosilt isale waewalt weel wõidawat soowida; isegi raha poolest olla paremust märgata, wähemalt ei olla neil weel puudust.

Kust aga raha tuli, seda ta ei teatanud, ja Friedrich ei küsinud seda ka.

Roos'i ei olnud õele midagi ütelnud. Tema oli jutuga üldse tagasihoidlik, weel tagasihoidlikum kui enne.

Kogu päewa ja pooled ööd istus ta isa woodi ees, wahetpidamata õmmeldes, waewalt töölt üles tõstes oma nägu, mis weel kitsamaks ja kahwatumaks muutunud.

Mõnikord tõusis ta haigele rohtu andma, patja kohendama wõi mõnda tema teist soowi täitma, mida haige iial ei tarwitsenud wäljendada, sest et Roos'i ta soowid oma peene tundega silmist wälja luges.

Kõike seda tegi ta suure täpsusega ja temale omase õrna tundega. Aga waikides ja masinlikult . . . ilma soojuse ja hingeta . . .

Herra Zollbrüggegi rääkis wähe. Enamasti lamas ta osawõtmatult. Ainult mõnikord märkas Roos'i, kuidas ta tarretu pilk temal wiibis, kuidas midagi temast rääkis, mida ta isa juures weel iial polnud märganud: rahutu südametunnistus.

* * *

(Järgneb).

Juuda wiimne öö.

Saksa kirjanik E. Gebhart.

Juudas seisis kaua sel kohal liikumata paigal, kus ta Jeesuse suuandmisega oli ära annud. Üksisilmi wahtis ta sõjameestele järele, kes Inimese Poega Jeruusalemma wiisid. Tõrwikute ja laternate tumepunasel walgusel, piigid ja paljad mõõgad käes, kadus see kurblik seltskond waikselt ja ruttu, nagu salk öörööwliid, kadus ja kadus. Siis mäs-sis Juudas ennast rahulikult oma pikasse, punasesse ülikuuesse, pööras silmad linna poole ja jäi ootama.

Oli üle pooleöö. Tumedalt walgustas kuu sigimata põldusid ja püha linna kindluseid ja torne. Arusaamatu, ähwardaw häälitsemine kuuldus templi-platsi poolt. Öökulli huilgamine kostis kõrbest. Määratu suur nahkhiir kattis oma külma tiiwaga Juuda näo kinni. Juudas tõmbas kuue hõlma üle pea.

Tema ootas. Aga äkitselt pööras ta rõõmsa ärewusega aia wärawa poole, tuli warjust wälja ja läks ruttu ühele inimesele wastu, kes, nagu näha, kedagi Ketsemane aia pimedusest otsis. See oli wana juut, pika walge habemega, küürus, ülempreestri kassahoidja, kes kepi najale toetades wankuwate sammudega lähemale tuli. Ta laskis Juuda enese ligidale tulla, wiskas tema jalgade ette nahast rahakoti ja kadus siis ise rutemini, kui tulnud oli.

— Kurjale koeralegi wisatakse kontlahkemini! pomises Juudas.

Ta wõttis rahakoti maast ja naeratas rõõmsasti. Rahakott oli raske ja andis kõrwale meeldiwat heli. Juudas jooksis puude alt wälja ja awasta kuuwalgusel. Esimesel silmapilgul tegi hõbeda läikimine tema silmad otsekui pimedaks. Aga warsti hakkas ta raha üle lugema, katsus igapähte hoolega parema käe peopesa peal ja silmitses kaua ning ärewusega ühte rahatükki, mille pealt keisri kuju oli ära kulunud.

— See on Augustus, ütles ta — kadunud keiser. Teised rahad on mulle palju armsamad, Tiberiuse omad, tuliued . . . Preestrid pidasid sõna. See on hea.

Ta pistis rahakoti wöö alla ja hakkas Jeruusalemma poole minema. Tema oli kerge, ta tundis ennast õnneliku olewat. Et täiesti rahustuda, tuletas ta Kaiwase kurikawalaid troostisõnu meelde, mida see alatul kauplemise-öhtul oli ütelnud. Tema andis ju prohwetit ära, kes pühakirja hukkamist ette kuulutas ja Moosest põlgas, andis ära Israeli wale-kuninga, Eba-Messia, kes kaubitsejad Saalomoni tempelist wälja ajas ja rikastele taewariigiks kinni pani . . . Tema, waikne ja häbelik Iskariot, tema maksis ausasti kätte Jumala, Taaweti, Rooma eest . . . Ja selsamal päewal, mil päikene Kristuse piina walgustab, terwitab tõsine Jumala rahwas — lewiidid, saduseerid, kirjatundjad, wariseerid ja Pilaatus, see uhke keisri asemik, teda kui suure teo korvasaatjat.

— Minu nimi, mõtles ta, elab niisama kaua, kui Jakobi, Daanieli ja Eliiase omad.

* * *

Ta läks waiksesse ja pimedasselinna. Kuna ta arwas, et Kaiwas samal tunnil Jeesuse üle kuulab, ligines ta ülempreestri lossi poole. Eemalt nägi ta walgustatud aknaid; treppidel liikusid warjud edasi ja tagasi. Eesõuest paistis punakas walgus. Uulits oli tühi. Kukk laulis.

— Warsti on koit, mõtles Juudas.

Ta jäi wärawa peale seisma. Keset õue loitis suur tuli. Üks kaheteistkümnest, Peetrus, istus pingi peal, soojendas käsi ning jutustas noore tüdrukuga. Peetrus, nagu näha, oli wäga äritatud ja õnnetu. Ta kõneles waljusti ja ütles noorele tüdrukule :

— Tõesti, ma wannun sulle, et, mina ei tunne seda inimest!

Kukk laulis teist korda.

Tüdruk läks ära Peetrus jäi wait ja langes kurwalt mõttesse. Ta ei kuulnud, kui Juudas tule äärde tuli. Kaiwase kohtuast kostis tume müra, mis wahete-wahel waikis; oli kuulda wiha-

seid ja põlgawaid häali, pea tõsist ja lühikest kõnet, mis Kalilea kalamehe, kes arwas, et peale tema kedagi õues ei ole, kõigest kehast wärisema ja lapselikult nutma pani.

Ja waata, kukk laulis kolmat korda.

Peetrus kohkus, kisendas hirmu pärast. Tõstis pea üles ja tõusis püsti. Ja mõlemad apostlid, salgaja ja äraandja, seisid korruga nagu näo wastu. Aga Peetruse waade oli hirmus, ta haaras nii kindlasti mõõga kätte, et Juudas hirmu pärast wärisedes ülempreestri maja ukse poole eest ära taganes.

Kaua hulkus ta templi ümber, mille ümberolewat müüri ta alles päikese tõusu ajal nägi. Nüüdsama tahtis ta hoone sisemistes wõlwalustes koha wälja walida, kus ta kullaäri awab. Preestrid annawad temale muidugi kõlbulise koha, ja warsti jooksewad ilusad Egiptuse, Greeka, Itaalia, Aasia rahad tema sõrmede wahelt läbi. Siis naerab ta kõiki neid näljaseid hulguseid, kes waesust ja patu-kahetsust armastawad, naerab oma endiseid kerjus-seltsilasi, naerab selle inimese järelkäijaid, kes surema pidi. Juba awasid mitu lewiiti preestri ülewaatusel templi wõred. Juudas ligines neile kindlate sammudega, kui inimene, kes oma päris majasse astub, naeratas rõõmsasti ja wiibutas lahkesti käsi. Kuid preester tõmbas kulumud kortsu, sirutas kae wälja ja pani tee tema eest kinni.

— Pea ja kasi minema! Pühakiri keelab patust pühakotta minemast, kasi minema! Samasel öösel said sina kolm-kümmend hõbetükki, werehinna: sinu waew on tasutud. Mine, ehk wastasel korral ajan ma su minema kui abielurikkuja, wäärjumala-kummardaja wõi mõrtsuka!

* * *

Juudas läks templist wälja. Ta sammus Pilaatuse kohtumaja poole. Roomlased, arwas ta, on tema wastu lahkedamad, kui preestrid, nemad kaitsewad teda waimuliku seisuse kurjuse eest. Rabid on märetsejad, temal on nendest otse hale. Tema teab, et Leewi sugu ikka alles kõigest südamest kuldwasikat kummardab, niisama kui Moosese päiwil. Kui nad näewad, kuidas Iska-riot, asewalitseja pailaps ning keisri

rohke armu osaline, oma magasinid kullaga ja siidi kangastega, elewandi luudega, kalliste kiwidega, Aasia lõhnawate wedelikkudega täidab, kuidas ta siis neid kalli hinna eest Roomale edasi müüb — siis nad austawad ja meelitawad teda, tulewad iga päew tema jalgade ette wiirukit suitsetama, mida nad endi Jehoowalt warastanud.

Ja oma kõrkide ja täitmata unistuste üle rõõmustades wastas Juudas kõik see tee wäljakutsuwa waatega sinagogi liikmete, kirjatundjate ja wariseeride põlgawa uudishimu peale, kes eemalt sõrmega tema peale näitasid, aga seejuures tema kui mõne roojase eest endid põlastusega kõrwale hoidsid. Ta kiirendas sammusid, milleks suure rahwahulga kära hoogu andis, ja äkitselt seisis ta uulitsa käänul kohutawa nähtuse ees.

Pöörane rahwahulk tagus wastu Pilaatuse lossi seinu; Jerusalemma ja Juudamaa must-rahwas: wargad, langenud naisterahwad, walewandujad, walerahategijad, mõrtsukad, röõwliid ja wargad, kes oma peiduurgastest olid wälja tunginud — kõik nad sirutasid käsi maawalitseja poole ja karjusid põlewate silmadega:

— Parrabast! Parrabast! Lase meile Parrabas lahti!

Pilaatus oma saatkonnaga ja tähtsamate preestritega seisis palja peaga keset wõlwalust, mida rasked porfiiri-kiwist sambad kandsid. Temal oli walge mantel seljas, ja wahete wahel ütles ta rahwale mõned sõnad, mida Juudas kuulda ei wõinud. Sest iga kord, kui Rooma ülem oma suu lahti tegi, karjus pöörane rahwahulk seda waljuni:

— Parrabast! Parrabast!

Juudas kadus rahwa sekka. Seal leidis ta sõpru, kes teda teretasid; mõrtsukad ja langenud naisterahwad saatsid temale terwitusi. Kui ta just lossi ukse ette esimestesse ridadesse oli tunginud, tundis ta, et üleüldine wihamaru ka temas täiesti wõimust wõtab; tuhandete rinnust tungis ühine karjumine, hirmus mõirgamine wälja:

— Löö tema risti! Löö tema risti!

Pilaatus, kes, nagu näha, kurb ja äritatud oli, läks kohtu-saali; tema järele kadus tema saatkond. Wõlwi alla jäi ainult üks noor sõjawäepealik; ta sei-

sis kahe samba wahel ja pidas rahwahulka silmas. Tema ees seisis austust äratawas olekus elatanud käsutundja, kes suurte prohwetite raamatust imeliku ärewusega ette luges. Aegamööda alanes rahwa wiha; ta aimas, et lossi sisemistes ruumides midagi iseäralikku sünnib. Äkitselt nägi preester äraandjat, kellel punane kuub seljas; ta soosistas sõjawäepealikule mõne sõna, ja see pööras oma tähelepanemise Iskariotile; roomlase nägu awaldas selgesti põlgust, ja ta läks ruttu ära.

Siis awati raske, prongsiga ilustatud uks pikkamööda, pühalikult. Pilaatus ilmus uuesti porfiiri-kiwist sammasrea ette; surmawaikus walitses uulitsal. Poolpimedast kojast tuli Jeesus kahe soldati toetusel wankuwate sammudega lähemale. Tema nägu oli üleni werepisaratega kaetud; peas kandis ta kibuwitsa krooni, käes pilliroost keppi, kuna keha ümber purpuri riidest räbal oli seotud, ja nii läks ta Jumala ärawalituid rahwa poole.

Imestades ja waitolles wahtis rahwahulk ligemale tulewat werist inimesekogu. Hirmuga pööras Juudas silmad ära. Pilaatus kummardas ette poole, näitas käega, kus kalli kiwiga sõrmus hiilgas, mida keisri käskude juures pitsari asemel tarwitati, naatsarellase peale ja hüüdis kõlawa häälega:

— Ennäe inimest!

Ja uuesti mõirgas rahwas, wihasemalt ja käskiwamalt kui enne:

— Löö risti! Löö risti!

Mitmed naisterahwad puhkesid waljusti nutma; üks närus riidetega inimene wõttis Tibeeriuse kuju ümbert kinni ja hüüdis:

— Häda temale! Häda Jeruusalemale! Häda Jumalale! Häda minule!

Maawalitseja ihukaitsewäe-ülem ajas rahwa, oda wiskamiseks walmis hoides, wäewõimuga laiali ja tegi kurwale seltskonnale teed. Juudas peitis ennast oma sõprade warju, et Jeesus teda ei näeks; kuid üks Pilaatuse sõjamees lõi teda oma mõõgaga:

— Mis sina siia otsisid: juutide prohwetite kannatamise üle hirwitama wõi Rooma suurust oma siinolemisega teotama? Kasi siit minema! Otsi enesele üks kõrwaline koht, kus sa oma häbi warjata wõiksid!

* * *

Juudasläks! rahwamurrukeskeledasi, kes Rooma kaitse sõjawäe-salka igast küljest ümber piiras. Mitmed nendest, kes nüüdsama wast Parrabast olid wälja nõudnud, said sõjawäepealiku sõnadest aru. Juuda teraw kõrw kuulis pilkawaid ja wihaseid tähendusi, mis sosinal öeldi; ettewaatusel pärast aeglustas ta sammusid ja pööras tühja põikuulitsasse.

— Kas tõesti mina kõikide silmis kui katkutõbine olen? mõtles ta.

Siis tahtis ta koju minna ja seal olewiku ja tulewiku üle lähemalt järele mõelda. Aga kogemata juhtus ta naiste ja poiste salgaga wastamisi, kelle pilgud teda kohkuma panid. Ta tundis nad ära; need olid samad poisikesed, kes kolme päewa eest, kui Jeesus Jeruusalemma sõitis, lillesid ja haljaid oksti tee peale heitsid ja laulsid:

— Hosianna! Taaweti Poeg! Heida armu meie peale! Hosianna!

Ta pööras kõrwale ja hakkas linna kindluste poole sammuma, aga poisid läksid temale sajatades järele. Ta kiirendas käiku, kuid tundis, et poisid temale ähwardades järele jooksewad. Wiimaks jõudis ta turuplatsile wälja, kus hulk talupoegi ja karjaseid oli, kes sel hommikul Kalilea küladest turule olid tulnud.

— Juudas! Juudas! kisendasiwad poisid.

— Juudas! kostsid kalilealased.

— Surm temale! Surm temale!

Ja kiwide rahe all, pead alla lastes ja kuue hõlmu ülesse korjates, pistis Juudas jooksu; temale ässitati koerad peale; ta tundis, et maa tema jalgade alt kaob, et ta hirmsa otsa leiab ja et kõige pealt temalt ta kolmkümmend hõbetükki ära wõetakse. Korruga oli ta pärani awatud Jeruusalemma wärawate ees. Meelt ära heites kargas ta wõlwi alla. Wärawawahid arwasid, et rahwas Kolgatale tormab juudalaste kuningat timukate käest ära päästma, hoidsid oda otsad rahwa poole ja sundisid nad seisma jääma.

Walge oli wäljas. — Juudas jooksis mööda põldusid, kiwiseid orgusid, ära kuivanud ojade sängisid ja tühjasid mäekinkusid. Ta jooksis hoopkaupa, pea mere, pea Tibeeria, pea Samaria, pea Petlemma, pea Soodoma poole. Üks

mõte, üksainus hirmus mõte wõttis temas maad: ta on kadunud; teda, keisri ja Moosese ustawat teenrit, aeti taga kui pöörast metsalist. Kus leiab ta enesele tänaseks päewaks kindla warjupaiga, kus wõib ta ennast warjata homme, terve elu-aja?

Umbes lõunaajal istus ta kalju warju ja nägi rõõmuga, et Jeruusalemma hirmutawad müürid ainult mõnikümme samm temast eemal ülesse kerkisid, ehk ta küll kaua aega oli jooksnud. Siis nägi ta linna ligidal kõrgustikul salga Rooma ratsamehi; eemal paistis hulk leina-riides olewaid naisterahwaid ja lapsi, wiimaks wäga palju rahwast. See oli weider ja segane nähtus, mida ta peaaegu arusaamatult silmitses. Aga waat', üle roomlaste odade ja kiivrite paistis sinisel taewawõlwil kolm risti, ja igäühe peal neist rippus kätest ja jalgadest kinni naelutatud inimene. Juudas tundis Kolgata ära. Kõige pikema risti peal suri, kibuwitsa krooniga ehitud, pead norgu lastes, Jeesus. Ja kui Rooma ratsamehed Jeruusalemma tagasi pöörasid, nägi äraandja Juuda kuninga jalgade ees ühe naisterahwa, aga risti ümber jüngrid ja lapsi põlwitawat.

See nähtus rahustas teda pisut, ja ta toibus. Pilaatus maksis tema eest kätte. Tal tuli meelde, et palju prohwetid rahwa, preestrite ja ülemate poolt rohkem tagakiusamist, põlgust ja toorust olid tunda saanud, kui tema. Mitmed maksid seda koguni oma werega, et nad jumaliku asja poole hoidsid. Tema läheb Juudamaalt ära, ehk küll teotatud, kuid terve nahaga ja pinguli täis topitud rahapungaga. Teda ei wõi nad kahe laua wahel lõhki saagida, nagu Jesajast. Ja selga tänamata sinagogi poole pöördes hakkas ta Joppe poole minema. Aga äkitselt lendas hirmus tuulekeere mööda taewaalust, mägesid ja orgusid; päike läks pimedaks, kustus peaaegu ära; must pilw seisis Jeruusalemma kohal; pikne purustas kalju mõni samm Iskariolist eemal; aga seal, wälgu-kuma walgusel, näis kolm risti kaswawat ja liikuvat; kolm ristilõudud inimest nähti ettepoole sirutatud weriste kätega ja aineti waadetega äraandja poole liginewat.

Hirmu pärast meelt ära heites langes Juudas maha ja tõmbas kuue üle pea.

Ta tõusis alles õhtul üles. Surma-waikus walitses igal pool. Ta ei julenud Kolgata poole waadata. Looduse suur waikimine kohutas tema ära. Ta tahtis kellegiga kokku saada, kuulda inimese häält, näha kaastundmuse jume inimese näolt. Ta hakkas Jeruusalemma tagasi minema, kuid wäsis warsti ja istus tee äärde puhkama.

Warsti hakkasid taewa-sinas tähed paistma, ja läbi sinaka udu-wina walgustas kuu kurwalt legendikku. Linna poolt tulewalt teelt kostis kepi kõbin wastu kiwe, ja äkitselt paistis wari. Keegi inimene, kes ettepoole küürus, tuli suure rutuga lähemale, nagu põgeneks ta needmise eest. Kõrbe hämaruses oli näha, kuidas ta kepiga meeleäraheitlikult wibutas. Tulija läks Juudast mööda, ilma et ta seisma oleks jäänud.

— Ahasweerus! hüüdis Juudas. Ahasweerus!

Hüüetaw ei wastanud midagi, waid läks ruttu edasi. Juudas jooksis temale järele, teda paludes:

— Ahasweerus! luba mind sinu järele tulla! Mina tulen igale poole, kuhu sina lähed; kus sina puhkad, seal puhkan ka mina. Ma hakkam sinu sulaseks, sinu orjaks, sinu truuks koeraks. Ära jäta mind mitte üksi südaööl maha!

— Mina lähen wäga kaugele, Siiriasse, Egiptusesse, Süda-Aasiasse, ilma äärde; ma lähen Rooma. Mina ei puhka, ei maga enam ilmaski. Mul ei olnud kaastundmust Jeesuse wastu — ja ma tahan oma ülekohtu alalise ilma eesmärgita, ilma lootuseta hulkumisega tasa teha. Kuid ma olen selle Süüta werest puhas. Ja ma hoiatan sind, Juudas, minu jala all leiab iga jäle elukas surma, kes mulle tee peale ette juhtub.

Hulgus kadus pimedusesse, kuna Juudas kaua temale järele wahtis ja tema raudkepi häält kuulas, mis kordkorralt nõrgemaks jäi. Siis hakkas ta uuesti argsest Jeruusalemma poole minema. Ta teadis, et linna müüri ääres lõhestikus mõned urkad ja ulused on, kus kurjatogijad ja õnnetud, kogudusest wäljaheidetud inimesed elutsewad. Wast ehk leiab ta enesele sealt sõbra ja warjupaiga kuni päikese tõusuni.

Ühe uluse-ukse prao wahelt paistis walgus. Juudas waatas sisse ja nägi tule ees inimese istuwat, kelle ta ära tundis. See oli Parrabas, mõrtsukas ja rööwel, kes terve Juudamaa wärisema pani ja kelle Pilaatus rahwale lahti las kis. Juudas koputas. Uks läks lahti.

— Parrabas! ma olen puruwäsinud. . . Mul on külm, mu kõht on tühi, ma kardan! Luba mind see öö oma ulu all olla!

Rööwel seisis uluse läwel. Ta kehitas õlasid ja wastas kurjalt naerdes:

— Tahad sa Parrabase au riisuda? Kui ma sind kui sõpra wastu wõtan, siis notiwad homme mu alamad Jeruusalemmas mind kiwidega waese omaks. Ei, kuule, Juudas: ma lõin wiis wõi kuus juuti ja kaks Rooma hobusewäemeest maha, ma warastasin tempelist ülempreestri rahalaegastest palju kulda, ma rebisin seaduselaeka küljest kulla korra ära, mille külge keegi puutada ei tohi, ilma et ta ei sureks; kuid ilmaski ei andnud ma inimest ära, ilmaski ei toimetanud ma timukale ohwrit. Ennem kägistan ma sinu oma kätega ära, kui sulle luba annan üle oma uluse-läwe astuda. Kui sul uni on — Kolgata ei ole siit kaugel: seal wõid sa rahulikult magada, pead oma Issanda risti najale lastes, ja keegi, ka mitte wana-sarwiline ise, ei julge sind seal öösel segada!

Ja Juudas läks edasi, pea kindluse müüride warju kadudes, pea wiinamarja pöösastest ja õlipuu wõsastikust läbi tungides. Parrabase sõnad olid temale liig raskeks löögiks. Seniajani saatis Jeesuse Jumal tema wastu ainult ausad waenlased wälja: tempel, Room, jüngrid, rahwas, neetud juudalane, kes temast mööda läks — kõige sellega sai ta weel walmis; kuid see mõrtsukas, kes teda oma uluse juurest minema kihutas. . .

Ja wiha naatsaretlase wasta kaswas temas hiigla sammul. Et teda teotati, see on kõik selle Ristilöödu süü. Ta meel oli hea, et tema Ta ära andis; ta naeratas saatanlikult, kui ta neid kannatusi meelde tuletas, mille tunnistajaks tema ise oli olnud. Mõttes luges ta piitsawermeid, Pilaatuse sulaste löökisid, kibuwitsa-krooni okkaid, risti naelasid. . .

Siis torkas temal mõru mõte pähe, et ilmale nii kallis Kannataja liig wäikesese hinna eest sinagogi küüsi sai.

— Tema maksis vähemalt sada teenari raha, pomises Juudas; preestrid löid mu haledasti üle.

Ta ähwardas rusikaga tähtedest särawat taewast. Teda piinas jooma-jänu ja wärin; ta läks puude-salga poole, lootes, et ta nende warjust weallika leiab. Tasa sahistas tuuleõhk puude lehtesid. Juudas tundis pisut kergitust. Äkitselt kisendas ta metslikult, ja otsekui nägemata käe hoobist rabatud, langes ta põlwili. Ta tundis sellesama õlipuu ära, mille all ta minewal öösel sõjameeste juuresolemisel Inimese Poja suuandmisega ära andis.

Põlwili roomas ta Ketsemane aiast wälja, siis ajas ta ennast püsti, ja tuiگردades hakkas ta mööda lagendikku hulkuma. Midagi ei mõtelnud ta enam, midagi ei lootnud ta enam; ta tahtis ainult ärataganenud ingluga — saatanaga kokku saada ja teda oma piirita meeleäraheitmisega liigutada.

Eemal keset põldusid, kahe palmi oksade warjus oli Jaakubi kaew, mille wee Jeesus üheainsa sõna läbi oli pühihtsenud. Tahtmata seisis see suurepäraline sündmus Juuda meeles. Ta sammus kaewu juurde. Raskelt laskis ta ennast kaewu rakke peale röötsakile. Ahela otsas ei olnud ämbrit, ja ta kummardas ennast üle weeriista serwa, et oma ärewusest õhetawat nägu weega jahutada.

* * *

Palmide wahelt tuli, kergel sammul kui wari, noor, walges riides ja walge peakattega, õrn ja painduw neitsi lähemale, kes sawist kuusi parema õla peal palja käega kinni hoidis. Juudas tõstis oma palawa näo üles ja sõnas waewalt kuuldawalt:

— Mul on jänu!

Noor neiu kokkus nagu oleks ta enese ees hirmsat metsalist näinud.

— Mul on jänu! kordas Juudas.

— Ka Tema, Prohwet, keda sina ära andsid, hüüdis risti pealt: „Mul on jänu! . . .“ Aga roomlased ulatasiwad Tema oda otsas käsna, mis äädikaga oli märjaks kastetud. . .

Neitsi wõttis kruusi wett täis, mille puhtad tilgad kui hiilgawad kiwid läikisid.

Juudas oli wait. Selle lapsukese sealolemine sundis teda wärisema. Tema ärakuiwanud huuled liginesiwad wärskele weele.

Neitsi kummardas tema poole.

— Wõta, ütles ta, armastuse pärast Jeesuse wastu, wõta ja joo.

Ja kui Juudas joonud, pani neitsi kruusi uuesti paremale õlale ja kadus tähtede lahkkel walgusel.

Sel silmapilgul tungis Juuda pimedasse hingesse otsekui walguse laine. Kiirel pilgul mõõtis ta oma kuritöö sügawust. See oli äkiline, surmaw põru-

tus tema enesetundmisele. Noore neitsi wagadus awas temale selle saladuse, mida ta ilmaski ei uskunud, ja hirm selle üle, et ta Jumalat on teotanud, täitis tema südant.

— Aga kes on siis see Ristilöödu, küsis ta iseeneselt, kes lapse käega minu pähe halastusebalsamit walas?

Kaua istus ta Jakobi kaewu äärel. Üks ja seesama mõte täitis teda; ta ei toonud temale troosti, waid selle wastu sünnitas temas lõpmata piina. Otse tema ees mäekingi jalal seisis kuiwanud wiigipuu, ja Issanda tähendamisesõna tuli temale segaselt meelde. Äkitselt jooksis ta puu juurde, wiskas punase kuue seljast maha, tegi peakatte paelad lahti ja poos enese kõige jämedama wiljatu wiigipuu oksa. . .

Persia luule.

Hafis.

Ah, sest päewast saadik, mil saatus sinu minult rööwis, mu palawasti armastatu, ei ole iial enam naeratus mu huuletele ilmunud. —

Kui lõpmatu see walu on, mis ma sinust lahus olles südames kannan, oh, ainult mina tean seda, ainult mina ja mu Looja, oh sa mu palawasti armastatu!

*

Paha wiga on see, kui ise ennast ülendatakse ja ennast teistest paremaks arwatakse — sellepärast õpi tundma silma, ta näeb kõiki, ainult mitte iseennast.

*

Wiibiks mõnimees ainsa kuugi wõõrsil, oh oleks ta nägi, saaks tast liiwatera!

Ja kui ta leiaks wõõrsil ei tea kui rahuliku koha — kui ta kodumaa peale mõtleb, peab ta ometi ohkama!

*

Oja kaldal pead sa istuma peekriga — ja murest pead sa eemal hoiduma.

Sest meie eluiga, ah, kestab nagu roosil ainult kümme päewa; sellepärast naeratagu su huuled ja olgu su nagu rõõmus!

*

Mis kasu on sulle paleedest, lossidest ja mõisadest?

Mis kasu annawad sulle koolid ja õpetlaste waidlused, kui ei ole tark su süda ja nägewad sinu silmad?

Kui ongi Yesdi klaasipalee teaduse allikaks, kuid nägemisetarkust sa sealt ometi ei leia! — —

*

Mis on hea ja mis paha, seda küsi ainult eneselt, sest miks peaks keegi teine sinu üle kohut mõistma?

Kes jumalakartlik on, selle eest kannab hoolet Allah ja saadab talle ootamatult toitu.

*

Heade kommete raamatust luba mind enesele ette lugeda ühe salmi heategewusest ja kallimeelsusest:

„Kes su südame lõhki käristab toore jõuga, sellele anna kulda, nagu seda teeb mäe kaewandus.“ —

„Ära ole vähem kui warjuandew puu! „Kes sind kiwidega pillub, sellele wiska kätte puuwilja!“ —

Ja merepõhja konnakarbist õpi wiimaks:

„Kes sinu pea lõhki lööb — sellele kingi pärlid.“ —

Thrond.

Norra kirjanik Björnstjerne Björnson.

Alf oli mehe nimi, kellest kõik küla talumehed palju lootsid, sest et ta suuremast osast neist oma jõu ja tarkuse poolest üle käis. Aga kui mees kolmkümmend aastat wanaks sai, läks ta elama mägestikku ja haris külast umbes kaks penikoormat eemal tüki maad põlluks. Paljud imestasid, et ta seesuguse naabrusega üksi leppis, imestasid aga weel enam, kui mõni aasta hiljem üks noor neiu külast seda temaga jagada tahtis, ja weel niisugune neiu, kes seni külapidustustel alati oli olnud kõige lustilikum.

Neid nimetati „Metsa rahwaks“ ja Alfi tunti nime all „Metsa Alf“. Inimesed waatasid temale kaua järele, kui teda kiriku juures wõi tööl kohtasid, sest nad ei saanud temast aru, ja tema ei mõtelnudki neile midagi seletama hakata. Tema naine oli ainult mõne korra külas käinud ja kord, et last ristida lasta.

See laps oli poeg, kellele Thrond nimeks antud. Mida suuremaks ta kaswas, seda sagedamini rääkisid nad sellest, et neile abi waja olla, ja kuna nad uskusi enestel wähe jõudu olewat täisealist inimest pidada, siis leppisid nad „poolega“; nad wõtsid enestele ühe neljateistkümne-aastase tütarlapse, kes poissi hoidis, kui wanemad wäljas tööl olid.

Tütarlaps oli pisut rumal, ja poiss märkas warsti, et see, mis ema ütles, kergesti arusaadaw oli, aga see, mis Ragnhild rääkis, raske. Isaga ei teinud ta palju tegemist, waid kartis teda, sest isa toas wiibides pidid kõik wait olema.

Siis, ühel jõuluõhtul — laual põlesid kaks küünalt, ja isa jõi pudelist, mis täitsa walge oli — wõttis isa Throndi sülle, waatas temale terawasti silma ja hüüdis.

„Waata mulle otsa!“ Siis jatkas ta pehmemini „Sina ei ole, Jumalale tänu, kartlik. Kas soowid kuulda üht muinasjuttu?“

Poiss ei ütelnud midagi, aga silmitses isa suuril silmil.

Ja siis jutustas isa temale ühest Waage mehest, kelle nimi oli Blessom. See mees wiibis ühe kohtuasja pärast Kopenhagenis ja kohus oli kestnud kuni jõuluõhtu tulekuni. Sellest oli Blessomil kahju, ja kui ta nõnda tänawal lonkis ja koju igatses, nägi ta oma ees käiwat suurt, tugewat meest, kel walge mantel seljas.

„Sina käid ruttu,“ ütles Blessom.

„Mul on ka weel hulk maad täna õhtul koju minna,“ wastas mees.

„Kuhu sa siis lähed?“

„Waagesse,“ wastas mees ja samus edasi.

„Oh,“ ohkas Blessom, „kui mina ka sinna kaasa wõiksin minna!“

„Sa wõid ju minu taha saanijalastele astuda!“ wastas mees ja pööras põiktänawale, kus hobune seisis. Ta astus saani ja waatas tagasi Blessomi poole, kui see jalastele astus.

„Aga sa pead ennast kõwasti kinni hoidma!“ ütles ta.

Blessom tegi seda ja see oli temale wäga tarwilik, sest alati polnud neil maa jalgade all.

„Usun, sa sõidad üle wee,“ ütles Blessom.

„Seda ma teen,“ wastas mees, ja waht kobrutas nende ümber.

Jälle tükk maad kaugemal paistis Blessomile, nagu ei sõidaks nad enam üle wee.

„Usun, et nüüd koguni läbi õhu sõidame,“ ütles ta.

„Muidugi, seda me teeme,“ wastas mees.

Aga kui nad weel kaugemale jõudsid, arwas Blessom ära tundwat koha, kust nad läbi sõitsid.

„Usun, see on Waage,“ ütles ta.

„Jah, nüüd oleme sihil,“ wastas mees, ja Blessomil oli kiire sõidu üle hea meel.

„Suur tänu toreda sõidu eest!“ ütles ta.

„Täna samuti,“ wastas mees ja lissas, hobust minema ajades, juure: „Nüüd ei tasu see enam waewa, et minule weel tagant järele waatad.“

„Ei, ei,“ mõtles Blessom ja komberdas üle kinkude koju.

Agas nüüd algas ta selja taga äkki nii hirmus pragin ja mürin, nagu oleks kogu kaljusein kokku warisenud, ja kogu ümbrus seisis heledas walguses. Mees waatas taha ja nägi walge mantliga meest läbiloitwa tule sõitwat lahtikärisenud mäesse, mis nagu kõrge wäraw ta kohal wõlwas.

Blessomit üllatas ta reisiseltsiline weidike ja ta tahtis pead jälle tagasi pöörda, aga nagu see oli, nii ta jäi, ja iial ei läinud Blessomi pea enam oieti.“

Midagi seesugust ei olnud poiss oma elus weel iial kuulnud. Ta ei julenud isa paluda, et ta temale enam seesuguseid muinasjutte jutustaks, aga järgmisel hommikul küsis ta emalt, kas tema mõnda niisugust juttu ei teaks. No muidugi, ema teadis neid küll, küll, aga tema muinasjutud kõnelesid kuningatütardest, kes seitse aastat wangis waewlesid, kuni õige kuningapoeg tuli. Poiss uskus, et kõik, mis ta kuulis ja nägi, just tema ümber sündis.

Ta oli juba kaheksa aastat wana, kui ühel talweõhtul esimest korda keegi wõõras mees nende uksest sisse astus. Mehel olid mustad juuksed ja seesuguseid ei olnud Thronde weel iial näinud. Tulija teretas ja astus tuppa. Thronde hakkas kartma ja istus kolde kõrwale jalgpingile. Ema palus meest istet wõtta, mees tegi seda ja nüüd wõis ema teda lähemalt silmitseda.

„No waata, waata, kas see pole Wiiuli-Knut?“ küsis ta

„Jah, see ma olen. Seda on palju aega tagasi, mil ma sinu pulmas mängisin.“

„Jah, sellest on küll hulk aega möödunud. Kas sa tuled kaugelt?“

„Mängisin jõuluajal teisel pool mägestikku. Aga mägestikus tundsin äkki nõrkust ja pidin siia tulema pisut puhkama.“

Ema tõi temale süüa; mees istus laua ääres, ei ütelnud aga „Jeesu nimel“, nagu seda poiss alati oli kuulnud. Sõõmist lõpetades tõusis ta.

„Nüüd olen jälle päris terve,“ ütles ta. „Luba nüüd, et pisut puhkan.“

Ja mees tahtis Throndi woodi heita ja puhata.

Thronde walmistati ase pörandale. Kuna ta seal lamas, hakkas tal külm sellest küljest, mis kolde poolt ära oli, ja see oli pahem pool. Põhjuse arwas ta selles seiswat, et teine külge paljalt öökülma käes wiibis, sest ta uskus enda keset metsa wiibiwat. Kuidas oli ta ometi metsa saanud? Ta ajas enda püsti ja waatas ringi; tuli põles kaugel, kaugel ja tema lebas tõesti üksinda metsas. Ta tahtis tule juure minna, ei suutnud aga paigast liikuda. Siis waldas teda suur hirm, sest mõni elukas wõis talle kallale kippuda, tondid ja waimud temale ligidale tulla, ta pidi tule juure saama, aga ei nihkunud paigast. Nüüd kaswas ta hirm; ta wõttis kõik jõu kokku, hüüdis suure waewaga „ema!“ ja — ärkas.

„Armas laps, sa nägid rasket und,“ ütles ema ja wõttis ta süle.

Thronde wärises ja waatas ringi. Wõõras mees oli kadunud ja ta ei julenud tema järele küsida.

Ema pani enesele musta kleidi selga ja läks alla külla. Tagasitulles saatsid teda kaks teist naist, kel ka mustad juuksed ja madalad kübarad. Ka nemad ei ütelnud „Jeesu nimel“ kui sõid, ja rääkisid isaga alati tasa. Siis tõusid nad läksid küüni ja tulid sealt tagasi suure kastiga, mis eneste wahel kandisid. Selle asetasi nad reele ja jätsid jumalaga.

Siis ütles ema:

„Kannatage weel weidi ja wõtke ka wäike kast, mis tal kaasas oli, ühes.“

Ta tahtis kasti tuua, aga üks mees test ütles:

„Selle wõib wõtta seal seel!“ ja osutas Throndele.

Teine lisas weel: „Tarwita teda sama hästi kui see, kes siin puhkab,“ ja tähendas suurele kastile.

Siis naersid mõlemad ja lahkusid.

Thronde silmitses wäikest kasti, mis ta niiwiisi sai, ja küsis:

„Mis selles peitub?“

„Waata ise järele,“ wastas ema.

Thronde tegi seda ja ema aitas teda kasti awamisel. Nüüd lehwis tal rõõmuhelk üle näo, sest ta nägi kasti midagi kergelt ja peent.

„Wõta!“ ütles ema.

Thronde kobas seda ainult ühe sõrmega, tõmbas aga sõrme siis kokkudes tagasi.

„See nutab!“ hüüdis ta hirmuga.

„Wõta aga julgesti!“ ütles ema, ja nüüd wõttiski Thrond asja wälja. Ta keeras seda siia ja sinna, naeris ja kobas seda igalt poolt.

„Armas ema, mis see on?“ küsis ta, sest temale tundus asi olewat sulgkerge.

„See on wiul!“

Niiwiisi sai Thrond Alfson esimese wiuli.

Isa oskas seda pisut mängida ja andis poisile esimesed näpunäited; ema oskas sest ajast, mil ta weel tantsis, mõned wiisid trillerdada ja need õppis Thrond temalt, aga warsti mõtles ta ise uued wiisid wälja.

Kui tal midagi õppida ei olnud, mängis ta, mängis nii kestwalt, et isa temale kord ütles, ta jääwat sellest kahwatuks ja lahjaks; kõik, mis poiss siamaani lugenud ja kuulnud, läks üle wiulile. Pehme, peen keel oli ema; selle kõrwal seisew, mis emale ikka järgnes, oli Ragnhild. Jäme keel, mida ta harwemini tarwitas, oli isa. Aga eelwiimasele keelele, mis nii tõsine ja wali, ei annud ta mingisugust nime, sest et ta seda poolteed kartis. Tegi ta kwintel eksitõmbe, siis kõlas see kui kassi karjumine, isakeelel aga kui härja ammu mine. Poogen oli talle selle Blossomi kuju, kes teatud ööl Kopenhagenist Waagesse tahtis sõita.

Ka iga wiis tähendas temale teatud asja. See, kus ette tuli pikki, tõsiseid toone, kujutas talle ema mustas kleidis. Õige hüplewa ja karglewa wiisi juures mõlles ta Moosese peale, kes kokutas ja kepiga wastu kaljut löi. Kui poogen keeli ainult kergesti puudutas, siis nägi ta oma ees metshaldjat, kes udus, nii et keegi teda ei näinud, loomad metsa ajas.

Aga ta mäng tungis üle kaljuseinte kaugele, ja igatsus asus ta südamesse. Kui isa kord jutustas, et laadal üks wäike poiss mänginud ja raha teeninud, ootas Thrond kõõgis ema ja küsis temalt tasakesi, kas temagi ei tohiks laadale minna ja seal inimestele midagi mängida.

„Kuidas wõid sa ometi niisugust asja mõelda?“ wastas ema, rääkis ometi selle üle isaga.

„Küll ta juba nii kui nii ruttu maailma jõuab,“ wastas isa, ja seda ütles ta nii-

sugusel toonil, et ema teda enam kauemini ei palunud.

Warsti sellejärele jutustasid isa ja ema söögilauas uutest naabritest, kes hiljuti mägestikku asunud ja nüüd tahta abielluda. Aga neil ei olewat, nagu isa ütles, weel pillimeest.

„Kas ei wõiks mina olla nende pillimees?“ küsis poiss tasakesi, kui ema jälle kõõgis wiibis.

„Sina, kes sa oled alles wäike poisikene!“ wastas ema.

Aga ta läks wälja õue, kus parajasti isa seisis, ja ütles seda temale.

„Ta ei ole weel iial kiriku juures käinud ega kirikut näinud,“ lisas ta juure.

„Ma ei saa aru, miks sa mind pead paluma,“ ütles Alf, aga ei ütelnud ka enam, ja sellest järeldas ema, et see lubaandmine oli. Sellepärast läks ta uute asunikkude juure ja pakkus neile oma poja pillimeheks.

„Nii, kuidas tema mängib,“ ütles ta, „pole weel keegi noor poiss mänginud!“

Ja tõsi — poiss pidi pruutpaari pillimehena saatma.

See tegi kodus palju rõõmu. Hommikust õhtuni mängis Thrond ja harjutas uusi wiise, ja öösel nägi ta neist und; nad kandsid ta üle mägede wälja wõõrale maale, nagu oleks ta sõitnud pilwedel. Ema õmbles uusi riideid, aga isa ei jõudnud toas enam kannatada.

Wiimsel ööl poiss ei maganudki, waid mõtles wälja uue wiisi kiriku kohta, mida ta weel iial polnud näinud. Wara hommikul oli ta jalul, ema niisama, kes talle eine pidi andma. Aga poiss ei wõinud süüa. Ta pani enesele uued riided selga, wõttis wiuli kätte, ja siis oli tal, nagu läheks kõik ta silmade ees kirjuks. Ema saatis teda wälja trepini ja waatas talle järele, kuna ta mäest üles läks. See oli esimene kord, et ta wanemate majast lahkus.

Isa tõusis tasakesi woodist üles ja astus akna juure; seal seisis ta ja waatas poisile järele, kuni ema samme trepil kuulis; siis puges ta jälle woodisse ja pigistas silmad kinni, nagu ei kuuks ta midagi.

Ema käis wahetpidamata tema lähedal, nagu pakitseks tal midagi südames, millest ta oleks tahtnud lahti saada. Ja wiimaks ei jõudnud ta ennast enam taltsutada.

„Arwan ometi, et pean minema alla kiriku juure vaatama, kuidas seal lood on.“

Oli tore, päiksepaistne päew, kui poiss üles mägestikku rändas. Ta kuulas lindude laulu ja nägi päikest lehtede wahel sirawat, kuna ta, wiilul kaenlas, ruttu edasi rühkis. Ja kui ta pulmamaija jõudis, ei näinud ta ikka weel midagi muud kui seda, mis tal peas keerles, ei pruuti ega pulmalisi, waid küsis ainult, kas warsti teele mindakse, ja seda mõeldi teha.

Tema läks wiululiga ees; nüüd mängis ta kogu hommiku, nii et puud helisesid.

„Kas näeme warsti kirikut?“ küsis ta tagasi pöördes. Kaua sai ta eitawa wastuse, aga wiimaks ütles keegi:

„Niipea kui sealt ümber kaljunurga jõuame, näed sa kirikut.“

Ta mängis oma uuemat wiisi, poogen tantsis ja ta ise wahtis üksisilmil ette. Seal seisis korraga kihelkond tema ees!

Esimene, mis ta nägi, oli kerge udu, mis nagu suits kaljuseina äärt mööda üles tõusis. Siis lehwisid ta pilgud üle haljaste aasade ja suurte majade, mille suured aknad päikse käes tuledena särasid. Peaaegu just kui liutee talwel jää. Majad läksid järjest suuremaks ja ikka enam aknaid tuli nähtawale, ja siin seisis ühes küljes määratu suured punased majad, hobused nende ees müüri ääres kinniseotuna, wäiksed lapsed mängisid kõrgustikul, koerad istusid nende kõrwal ja waatasid pealt.

Aga kõige selle kohal kõlas pikk, sügaw toon, nii et Thrond oma südant wärisewat tundis ja tal oli, nagu oleks kõik, mis ta nägi, taktis selle järele liikunud. Siis äkki nägi ta suurt maja, mille kõrge teraw ots üles taewa poole tõusis. Allpool kirendasid sadanded aknad päikse käes, nii et maja nagu lausa tules lõomas.

See peab olema kirik, mõtles poiss, ja see toon tuleb temast.

Ümberringi oli armetu palju inimesi ja need kõik olid üksteise sarnased. Poiss ühendas nad kohe kirikuga ja omas sellelabi hirmuga segatud lugu-pidamise isegi kõige wäheha lapse wastu.

Nüüd pean ma mängima. mõtles Thrond ja wõttis kõik oma jõu kokku.

Aga mis see oli?

Wiilul ei teinud vähematki häält. Ta keeltes pidi olema mingisugune wiga. Ta waatas järele, aga ei leidnud midagi.

„Siis seisab asi selles et-waja poog-naga kõwasti tõmmata,“ ütles ta ja tõmbas kõigest jõust, aga wiilul oli nagu lõhkenud.

Nüüd mängis ta kirikule määratud wiisi asemel üht teist wiisi, aga toonid olid sama kiiskawad, ei ainustki õiget tooni, ei muud, kui wilistawad ja ahas-tawad hääled.

Ta tundis, kuidas tal külm higi üle näo weeres, ja mõtles tarkade inimeste peale, kes tema ümber seisisid ja teda wõib olla naersid, teda, kes ju ometi kodus oskas nii ilusasti mängida, kuna ta siin häälteki ei suutnud esile tuua!

„Jumalale tänu, et ema siin ei ole ja minu häbi ei näe,“ ütles ta tasakesi enesele, kuna ta mängides rahwahulgast läbi sammus, — aga waata, seal seisiski ema oma mustas kleidis ja taganes ikka enam ja enam tagasi.

Seal nägi ta samal hetkel istuwat kirikutorni tipul seda mustajuukselist meest, kes temale wiiluli annud.

„Anna ta mulle jälle tagasi!“ hüüdis mees, naeris ja sirutas käed wälja, ja torniots kõikus temaga.

Aga poiss wõttis wiiluli kaenla alla. „Seda sa ei saa!“ hüüdis ta, pööras ümber ja jooksis rahwamurrust wälja, majade wahelt edasi, üle niitude ja põldude, kuni ta enam ei jaksanud ja maha kukkus.

Kaua lamas ta seal, nagu maas ja kui ta wiimaks pea tõstis, kuulis nägi ta ainult Jumala lõpmatut taewast, mis oma igawese kohinaga tema kohal wõl-wus. See oli temale nii hirmus, et ta näo uuesti maa peale pidi pöörma. Uuesti pead tõstes nägi ta wiilulit, mis ükski maas seisis.

„See kõik on sinu süü!“ hüüdis poiss ja tõstis ta kõrgele, et teda purustada, peatas aga äkki ja silmitses teda.

„Olen sinu seltsis rõõmsaid tunde mööda saatnud,“ ütles ta ja waikis jälle.

Aga warsti jatkas ta:

„Keeled kadugu, sest nad ei kölba!“

Ta wõttis noa ja lõikas. „Ai!“ ütles wint lühidalt, nii lühidalt ja kurwalt. Poiss lõikas. „Ai!“ ütles järgmine keel;

aga poiss löikas edasi. „Ail“ ütles kolmas keel raske murega — ja siis oli ta jõudnud neljanda juure.

Walu waldas teda; neljandat keelt, millele ta iial ei olnud julenud nime anda, nagu oleks ta tunnud, et tema mängimise osawuse puudus mitte ei olnud keelte wiga.

Siis lähenes temale pikkamisi ta ema, kes teda tahtis koju wiia.

Aga weel suurem hirm waldas poisi; ta ajas enda jalule ja hüüdis emale wastu;

„Ei, ema, kodu ei lähe ma enne, kui seda mängida oskan, mis täna olen näinud!“

Pani waikima.

H. Rikand.

Mihkel Muru kohtas tuttawat suurärimeest.

„Olete täna haruldaselt rõõmsatujuline.“

„Arwate?“ küsis ärimees.

„Jah. Käisite weel hiljuti nii sünge näoga ringi, nagu kannaksite mürgipudelikest taskus. Nüüd aga näib, nagu paistaks teile mitu päikest korraga.“

„Ega teagi... Wast ehk paistab ka...“

„Usun, usun. Teiesugusel mehel nüüd..! Aga siiski, huwitaw oleks?..“

„Na jaa. Eks neid ikka ole ka, neid päikesi. Aga wõi neistki siis suuremat kasu on, kui ilm pilwes seisab. Ja minu äritaewas rippus juba pikemat aega tontlik pilw. Kuratlik pilw, ütlen ma teile. Ja ja. Kogu asi näis nagu hästimääritud masin, ei liginat ega loGINAT kuskil, — ühe sõnaga: edu aina laulis. Kuid, mälestate isegi, see saatana lehenäru „Wesipruul“, kuriwaim, muud ei teinudki, kui aina näris ja näris, nagu koer konti: „Lahkam müüb rukkijahu pähe kaerasegu! Lahkam müüb rukkijahu pähe kaerasegu!“ Öiendan wastu, seletan, — ei midagi, tema tema jahwatab ikka oma. Mis sa kuradiga teed! Küll oli pigi!“

Ärimees waikis. Näis, et asja meeldetuletuski ta wiha keema wõis panna.

„Mm — jaa. Oli nagu midagi sarnast küll.“

„Midagi sarnast?! Ütlen teile, see oli julm, see oli... alaline rewolwriga nina all seismine.“

„Aga nüüd, katsuge, kas „Wesipruul“ mind weel poole sõnagagi puudutab!“

„Ei ole nagu märganud.“

„No waadake. No waadake!“

„Aga kuidas wõi mis..?“

„Ah kuidas ma hakkama sain? Toppisin tal suu kinni. Ja üsna lihtsa abinõuga. Geniaalne idee osutub ikka kõigelihtsamaks, kuigi wast mitte alati kõige odawamaks.“

„Toppisite... suu kinni?... Ma siiski — — nagu ei mõistaks...“

„Aga, mu poiss, kas sa's tõesti ei taipu? Ma astusin „Wesipruuli“ osanikuks... Ilusa summakesega. Kõhuka summakega, millel teataw arw ees ja terve rodu nulle taga.“

„Siin sedasi?... Ja nüüd on siis „Wesipruul“ wait? Teie suhtes muidugi!“

„Nagu sukk!“

„Aga see on ju...“

„Midagi nagu häbematu, arwate... Mu isand, on asju, milles tark mees eelistab mitte targutada.“

Tomi.

Tirooli kirjanik Martin Unterweger.

Me astume wälja.

Walged lumehelbed tantsisklewad õhus. Mägede ees seisawad pilweloovid. Orus keeb udu ja Astmerikuris-tikus luurab öö.

„See on lausa enesetapmine, nüüd Rettenbachi minna. Mäest ülesminek on isegi päewal hädaohtlik. Ja poole tunni pärast tuleb öö ja lumetorm.“

„Olgu, ametiwend,“ wastasin ma. „Aga homme tuleb minu kooli rewident.“

„Tühja, rewident. Homme on lumi meetripaksune. Tontki ei jõua siis üles sinu mäetüksindusse.“

„Seda enam pean ma, kui lapsed kooli tulewad, kohal olema.“

Lühidalt, ma jätan jumalaga ja lähen teele. Igaks juhtumuseks annab mulle peremees laterna kaasa.

Tee on tühi. Ei autoheli, ei wankrit, ei inimest Suur waresteparw ehmub üles ja waob kõledasti waak, waak karjudes metsa. Kusagil kisendab öökull ja alt kaugelt orust kajab metsik weehohin.

Helbed langewad tihedamini. Nad laskuwad kuuetele ja kübarale ja teewad minust rändawa lumetondi. Waatan ringi. Mul puudub midagi.

Tõsi, Tomi, minu ustaw seltsiline. Ma hüüan, meelitan. Asjatunult.

Noh, ta on igatahes liig kauaks oma koeraonude ja koeratädide hulka jäänud. Seda juhtus tihti. Ja igakord jõudis ta mulle järele.

Kerge rahutus jääb mu rinda. Olen selle looma seltsiga liiasti harjunud.

Jah. Tomi! Tema on ainus olewus, kes minuga mäekooli üksindust jagab. Ilma temata oleks mu elu seal ülewal lihtsalt wäljakannatamatu. Me mõistame üksteist hästi ja ma tunnen ta koerahinge wiimast kui soppi. Temale kurdan ma oma hingehäda. Temaga räägin ma seda ja teist. Siis silmitseb ta mind oma pruunide silmadega mõistwalt, lohutab mind oma armastusawal-dustega, wõi kui see ei mõju, teeb ta

niikaua kõige lustilikumaid klownitükke, kuni ma waljusti pean naerma hak-kama.

Ja kuna ta wäga kergesti õppust wõtab, siis olen talle mitmesugused wigurid kätte õpetanud: ta otsib kadunud asjad üles, walwab riideid jne. ja on mulle nii juba mitu korda kasulik olnud.

Jõudes kohale, kust jalgteede maanteelt Rettenbachi pöörab, hüüan ja meelitan ma teda weel kord asjatult — Tomi ei ilmu.

*

Õudse kiirusega ilmub öö kaljude wahelt ja kuristikudest ning neelab põgenewa päewa wiimse sära. Tasa-kesi, nagu kassikäpil hiilides, keerlewad hõbehelbed maha põllule ja aasale ning matawad maailma kiirgawa waiba alla. Tüki maad wiib tee weel üle la-geda, siis kaob lumitanud jalgteede met-sapimedikku. Sügaw öö piirab mind. Ainult lumi läigib saladuslikult puutü-wede wahel. Kaljud ja puud annawad kõige iseäralikumad kujud ja asuwad ähwardawalt minu teele. Orienteerumine on wõimatu.

Ma sean laterna korda.

Ehmudes märkan ma, et mul toosis ainult wiis tuletikku on. Esimene neist ei lähe põlema. Teisega jõuan sihile. Süütan küünla. Laterna paiste kūrte-kogus näen ma, millises suunas tee läheb. Ettewaatlikust sammun ma jär-sust mäest üles. Jäine põhjatuul peksab mulle näkku, nii et raske on hingata. Latern kukub mul käest, kustub. Wae-waga otsin ta lumest üles. Kolmanda tiku käes on järg. Edasi — edasi!

Lumetuisk! Õhus tormi huilgamine. Waewalt jaksan weel jalul seista.

Tuleb libe koht, ma kukun. Latern pörkab wastu kiwi ja puruneb.

Tasakesi koban edasi.

Pea hoidma pahemale poole. Pa-remal pool seisawad kuristikud. Edasi

kaljuid mööda, üle puusurnukehade, kiwipuru. Tee ja suuna olen juba ammu kaotanud.

Kuulen ühe öölinnu rasket tiivalööki. Kaljuseintelt kajab tagasi öökulli öudne kisa. Higi woolab mul üle otsaesise ja näo. Kehaliikmed on tinarasked ; kallale kipub unisekstegew wäsimus.

Wiimse tahtejõuga hoian end jalul. Kuidagiwiisi olen sattunud mingisugusse kaljulõhesse. Maapind on kuiw, lumetu, warjatud üleulatawast kaljuseinast. Kuidas ma ennast ka waewan, õiget teed ma enam ei leia. Wiimse tiku walgel näen ma oma ümber ainult kiwe ja waewalt samm maad minu ees püstloodis allalangew kaljusein.

Nüüd kaob kõik mu julgus. Tulgu, mis tuleb. Mis sellest tühjast elust ikka on. Kõik on ju ükskõik. Kord tuleb talle ometi lõpp.

Ma istun kuiwale kiwile maha ja toetan selja wastu kaljut. Ah, kui hea see on. Hingeline põnewus laheneb. Magus wäsimus uinutab. Pikkamisi waowad mul silmad kinni. Magada — magada! Ei midagi muud, kui magada!

Mõtted korralduwad, seisawad. Kaugel tagamälestus mingisugusest nooruswallatusest. Isa, ema, ammusurnud sõbrad. Siis kool, lapsed, minu üksik kodu ja Tomi, jah, Tomi — Nad kõik mööduwad kui pildid minust. Mis see on? Ilmakauged harmooniad, walgu, sügawloitew õnnehilgu?

Inetu, paha muljet jättew tunne näol käristab mu unelma. Midagi niisket, külma lakub ja lükkab mind.

Kohkudes awan silmad.

Tomi!

Taltsutamatu rõõm äratab mu ellu. Koer ahwardab mind oma armastusawaldustega otse rõhuda.

Nüüd ei sure ma enam üksi. Truu sõber ja seltsiline wiibib mu juures. Wõitlust lumetormiga ja ööga ei mõtlegi enam alata.

„Nii, Tomi, lase mind magada. Olen nii wäsinud — nii wäsinud!“

Ma wajun endisesse seisakusse. Aga mu arwe pole õige. Olen tegur Tomi

unustanud. Loom on kui meeletu. Haugub, hulub, wingub, kisub mind kuuest ja mantlist, lakub mu käsi, lükkab oma külma nina mulle näkku. Mingisugune ahwardus ja meelitus ei aita.

Peau tõusma.

Ja siis tuleb mulle meele: mul on koerarihm taskus — — Suur Jumal! — — Wõib olla? — — Ma ei julge lõpuni mõtelda

Haagin rihma Tomi kaelarihma külge ja wõtan ta otsast kinni. See on silmapilguga tehtud.

Tomi hakkab rõõmsasti huilgama, weab kõwasti ja sunnib mind järgnema. Lootus, särav lootus hakkab loitma nagu siraw täht kottpimedal ööl.

Tomi weab mind, juhhib mind, hoollega kõigist kardetawatest kohtadest eemale hoides, läbi kaljulabürindi. Kuni ma jalgade all tunnen kõwa maad ja märkan, et oleme jõudnud jalgteele.

Helbetetants on lõppenud. Lumeharjad on kaswanud poole meetri pakuseks. Waene loom peab sealt otse läbi tuhnima.

Et ta seisukorda kergendada, lasen rihma lahti.

Tomi märkab seda, jääb seisma ja hulub seni, kuni ma selle jälle kätte wõtan.

Tunnise raske rännaku järele oleme jõudnud Rettenbachi põldudele ja aasadele.

Tomi on hirmsasti wäsinud. Wäriseb kogu kehast ja hingeldab, löötsutab.

Murelikult wõtan ma ta sülle ja kannan koju.

Jälle kodus. Oma toas, mis mulle nüüd, pärast hädaohust pääsmist, weel palju kallim on kui enne.

Ma wõtan woodist padja. Tomi peab hästi välja puhkama. Jah, hästi!

Weel kaua seisan ma oma päästja ees ja silitan ta pehmet, musta kasukat. Weel kord waatab ta mind oma truede silmadega, siis pigistab ta nad kinni ja seab enda pehmele padjale magama.

Ainult koer — — — ja ometi, milline armastuse, truuduse ja ohwrimeele küllus! —

Rabi wiljapuuaed.

Hebrea rahwa muinasjutt.

Tol ajal, kui inimesed lihtsalt, mure-
tut elu elasid ning üksteisest ainult
head uskusi, elas nende seas igiwana,
tark rabi. Kaaselanikkudest lugupeetud
ja austatud, pidasid kõik teda õiglase
eluwii eeskujuks ning püüdsid kõigis
teda jälgida: keegi ei julenud ta tar-
kuses kahelda.

Seal sündis ühel päewal, et rabi ka-
watses wiljapuuaeda asutada. Ühelt-
poolt tahtis ta maitswa puuwilja abil
lõunalauda rikastada, teiselt poolt aga
puude warju kuumadel suwepäewadel
kasutada. Et ta aga samapalju tark,
kui korraarmastaja ja täpne mees oli,
istutas ta puud kahte nõorsirgesse ritta
mõlemale poole teed, mis maja ukse
juurest aia wärawani wiis, jättes igale
poole paras jagu wahet, et nad üks-
teist kaswamises ei takistaks, hoolikalt
lõikas ta nende kesioksi ära ja seadis
korda sõnakuulmatud oksad, mis mitte
korrale alluda ei tahtnud, ja rõõmustas
üpris, kui lühikese aja wästel puud
üksteisele sarnased olid, toredasti kas-
wasid ja ühetasaselt taewapoole sirgu-
sid . . . Iga päewaga läksid nad kena-
maks ja kui esimene kewade ilmus,
kattusid nad lumiwalge õitelooriga, kui
lõhnawa mõrsja pruutülikonnaga . . .

Imekspannes jälgisid naabrid, kes
weel kunagi sarnast toredust polnud
näinud, imelise aia kiiret kaswamist ja
ei osanud küllalt sõnu leida, et targa
rabi osawust ja tarkust kiita. Kaugelt
tulid uudishimulised, et õitswaid puid
imestada, ühtlasi kandsid nad ka targa
rabi kuulsust kaugele laiali.

Rohkem ja rohkem tuli imestada,
kui sügisel noorte puude oksad kulla-
karwaliste õunte raskuse all maani
wajusid. Ainult üks sammus tuseselt
ja pahaselt aias edasi ja tagasi, — ja
see oli wana tark rabi ise.

Selle üle imestati ja ei suudetud põh-
just leida, kuni wiimaks üks julge-
matest julges rabiilt küsida :

„Miks on Sul pilk tusane, meister ?
Näeb, nagu poleks ta aia kosumise üle
rõõmus ? Waata, puuwili on suurem ja
kaunim, kui kuski mujal ; poleks Sa

mitte, milles keegi ei kahtle, kõige targem
inimene päikse all, siis wõiks koguni
kade olla. Miks pole Sina ainult aia üle
rõõmus, mida keegi, ei ligidalt, ega
kaugelt, laita oska ?“ „Sa eksid sõber,“
kostas rabi, kuna sügawad kortsud ta
kulmudele asusid, „sa eksid, kui mu
aeda ilusamaks kogu maal nimetad.
Ma ei wõi Su üle ka pahane olla, kuna
m i n a ainult tarkuse tõttu kõiki ta puu-
dusi märkan. Sa tead, armas sõber,
palju waewa mul maksis, kuni puud
kõik ühtlasi kaswama hakkasid, kuidas
ma hoolega iga oksa ja haru seadsin
ja waewast ei hoolinud, et kõik kõige
paremini areneks. Juba näis, nagu po-
leks nähtud waew asjata olnud : kaks-
kutena kosusid kõik puud, kaksikutena
kattusid nad ühtlase lehestikuga ja mu
süda hüppas sees, kui neid waatlesin.
Suuda nüüd aru saada, armas sõber,
mu inestamisest ja meelehärmast, kui
ma puuwilja walimisel pidin leidma, et
üks puudest, kes teistest millestki ei
eraldanud, julmilt kogu mu waewa tü-
histada püüdis. Waata, kullakarwa pu-
nased on igal puul õunad ja sarnanewad
loojaminewale päikesele ; ainult ühel
puul, ta on seitsmes pahemat kätt, on
imelised sinakas-hõbedased õunad, mis
ma kunagi weel leidnud pole. Jultunult
uhkelt asub ta ainukesena teiste seas ;
ta wihastab mind, naerab mu üle, kui
teda waatan. Kuis wõin ma kogu näh-
tud waewa üle rõõmus olla, kui too puu
seal alati wastuhakkawat waimu mulle
meele tuletab ?“

— „Siis on ka ta wili kihwtine ning
inimestele tarwitamiseks kõlbmata ?“

— „Jälle eksid sa, armas sõber, kui
nii arwad.“ Rabi kulm läks weel enam
kortsu. „Nad on maitswad, mahlakad,
kuigi weidi iseäralise maitsega. Ainult
wälimus on neil sarnane, millega nad
teisteist eralduwad. See ongi, mis mind
pahandab. Sirgelt, ühetasaselt kaswa-
sid kõik puud ; kõigil olid roosakas-
walged õied, kõigilt neilt õitelt kogu-
sid lilletolmu ja mett mesilased ja muud
putukad. Nüüd aga kannab see üksinda
iseäralisi õunu. See nähtus kurwastab

mind, ta pahandab ka mind; see ei tohi korduda! Kõik mu puud peawad sarnast wilja kandma, nagu mina seda määrän ja õige leian olewat!

— „Ent kuidas kawatsed sa, tark rabi, seda sõnakuulmatut sõnakuulmisele sundida? Kui talt on wili maha wõetud, siis pole teda wõimalik teistest lahutada?“

— „Isegi siis, kui ta talwel raagus on, uinub temas wastuhakkamise waim, et igal aastal uuesti lõkkele lüüa. Siin on waja tarwitada karedat kätt. Tahan talle teiste puude oksa külge pookida ja aasta mõtlemisaega anda, on ta siis weel endiselt jonnakas, — siis ta kahetseb . . .“

Nii sündiski. Rabi riisus puult kõik õunad, nii et ta lagedalt teiste wiljakandjate seas asus, ja pookis, kui aeg kätte jõudis, talle teistelt puudelt uued oksad külge.

Oli jälle aasta möödunud, jälle walmisid rabi puudel õunad. Ja näe, nad olid mahlakad, kullakarwa punased nagu loojanew päikene; ainult ühel, pahemas reas seitsmendal puul, särasid nad hõbedana roheliste lehtede wahl.

Seal wihastas rabi, kiskus puu juurtega maast üles ja põletas ta suurel tuleriidal tuhaks. Lage oli nüüd paik, kus puu oli asunud: tühjus aigutas siin wastu. Ent rabi kulnud läksid kortsu, kui keegi ta tähelepanu sinna juhtis:

„Kord ja sarnasus on looduseaduste põhijooned. Armutult nuhtleb ta jultunud, kes ise teid käiwad. Ka kõik, mis inimeste käte all sünnib, peab sellele seadusele alluma, kui ta peab inimese silma ja südant rõõmustama. Selle tõttu pidi ka puu häwinema. Tahan teise ta asemele asetada, sõnakuuleliku ning teistele wendadele sarnase. Ta peab mu aiale iluks olema, nagu kõik teisedki.“

Kui tark rabi nii kõneles, ei julenud keegi teisiti mõelda. Kõik kiitsid, et ta õieti on toimetanud ja et uus puu tühja koha peab täitma. Ent kuidas rabi ka otsis ja kuulas, ei leidnud ta siiski teist täiesti sarnast puud, mis tühja koha oleks täitnud. Nii jäigi koht tühjaks ja igaweseks ajaks kuulutama maailmale wana rabi elutarkust.

Noorte tõotus.

P. Grünfeldt.

Kui oma maa ja rahwa hääks
me raiume siin rada,
ja soowime, et wabaks jääks
me kallis maa ja koda,
siis palaw olgu meie püüd
ja pää täis tublit tuuma,
ja meie hing ning meie hüüd
täis tulisemat kuuma ..

Gaudeamus igitur,
Juvenes dum sumus...
Hingega ma sulle annun,
surmani sull' truudust wannun,
kuldne nooruskuumus!

Tuld waruks olgu siiski weel,
kui läheneb ju tali
ja lilled kaotab eluteel
ju sügis — külm ja wali.
Soe armastus me lipulaul
ja nooruspalaw anne,
ja tõotus Eestimaale aul
me püha lipuwanne:

Sind ikka armastada
ma tahan hingega,
mu õitsew Eesti rada,
mu püha isamaa!

Wiie palmipuu saar.

Inglise kirjaniku Ottwell Binus'i romaan.

5

"Ruttu lae alla," hüüdis ta karmilt.

"Siia!"

Ta lükkas kajutikuise lahti ja nihutas neiu kajutikuise.

Siis kuulis ta Callaghani häält.

"Oli veel õige aeg. Nääd on hädaoht mööda."

"Ei," vastas Jaawa. "Meie järgneb meolaew. Ei wõi ütelda, et hädaohust oleme pääsnud enne merele jõudmist."

"Kui kaugel see on?"

"Natuke enam kui nelikümmend penikoorimat. Jumalale tänu — on weetõus —"

Warsti hakkas rewolwer kalbal paukuma. Mingisugune wäike asi tungis laewalaele.

"Tulge minu juure tüürimajja, Callaghan, wõimalik, et kuul tabab, aga ta mõni ülesporkaw kuul wõiks paha teha."

Kui nad wäikele laekajutile lähenesid, kuhu Jaawa oli lükanud, kisti üks lahti ja Nora ise ilmus.

"Siin on keegi sees," ütles ta. "Ma ei näe, kes see on, aga ma kuulsin ho'gamist."

"Jumala eest," hüüdis Jaawa, "selle unustasin ma hoopis."

Kelle Te unustasite?"

"Teie wäikse süütu lõbranna San-Tshuni. Ta katsus mind Österdijke laewatehases noaga tappa ja ma olin sunnitud teda siduma. Tahtsin ta Schenki juures maha jätta, aga nüüd pole muud teha, kui teda kaasa wõtta wõi üle parda heita."

"Seda ei tohi Teie teha," hüüdis Nora ehmunult.

Üks kuul jooksis reelingusse, ainult sammu kaugusel sellest kohast, kus nad seisid. Kui pauk kajas, tuisas Jaawa.

"Ruttu! Lae alla! See oli püssipauk! Meie ei ole veel lastekaugusest wäljas."

Ta juhtis neiu laekajuti äärmisele küljele, kuhu nad maha kukitasid ja sealt taaha waatasid. Efti polnud midagi näha, siis walgustas mitte kaugel nende taga sädemetewihk pimedust.

"See on meolaew. Nad kütawad katlaid mis hirmus. Me peame täiel aurul sõitma, pimedusest hoolimata. Taewas olgu meile armuline, kui meile midagi teele ette juhtub. Milline sügamus on paabil, Callaghan?"

"Kruus jalga," vastas Callaghan wiimtamata.

Jumalale tänu, siis wõime igal pool sõita ja päewa tõusu ajal näeme Banda-saari."

Lastmine nende taga oli lõpnud ja ka taagaajawast meolaewast polnud natukese aja pärast enam midagi näha.

Jaawa naeris rõõmsasti.

"Milline õnn, et meid Schenki juures juba ootasite," ütles ta, "muldu oleks tingimata kärsiti kolkupõrge tulnud ja taewas teab, milliseid raskusi meile Hollandi ametipaigad veel oleksid wõinud walmistada."

"See oli Nora mõte; ta oli kärstu ja ei tahtnud enam hotelli jääda. Sellepärast tõi ta paar kuli, kes meie pakid alla tõid. Keegi pidi meile hotellist järele tulema. Oli Teil ülewal Österdijke juures raskusi?"

"Oli mõni, mis aga kõnet wäärt pole," vastas Jaawa naeratades. "San-Tshun tahtis mind noaga surruks pista; ma pidin ta siduda lastma ja paati jätma. Taewas teab, mis temaga peame tegema. Hommikul räägin temaga tõsiselt. Üks asi on mulle juba selge, nimelt, et hollandlane peataabatas on. Ta tahtis lepingut tühistada. —"

"Aga see oli juba alla kirjutatud ja tembeldatud."

"Sellest ei oleks Österdijke küstnud. Aga hea, et leping Teie käes on; see wõib meile väga kasulik olla, kui mees meid warguses süüdistab, lootes, et see meile takistust teeb. On lõbus neid paberid ette näidata, kui meid mõni Hollandi kahurpaat peaks kinni pidama."

Nad wälkisid tüki aega, silmitsedes kallast, millest paat mööbus. Magawad külad ja metsad, mis neist mööda läksid, oli wait kui hauad. Wäike paat oli jõe ainus sõduritist peale ühe antrus seiswa sampani. Efti ei olnud neil paadi tüürimisega raskusi, sest tähtaewas säras imeseljena. Siis pimenes taewas, kalda warjutad siluetid muutusid ähmasteks ja pimedus nii pakus, et kiire sõit väga kardetawaks suundus. Jaawa andis parajasti käsu ktiirust wähenbada, kui Nora Callaghan kajutist ilmus ja tema juure astus.

"Mulle näib, et me enam nii ruttu ei sõida," ütles ta Jaawa kõrwal seiswale wennale.

"Ei wõi parata," vastas see, "õgi on pime."

"Aga miks ei tarwita Teie helgihetjaid?" küsis neiu. "Kas kardate?"

„Jumalufene! Milline idioot ma olin! Selle unustasin hoopis. Dobale, Jack, teeme pisut tuld.“

Ta ruttas minema.

Nora pööras Jaawa poole.

„Mr. Balgrave,“ ütles ta, „mis kawatsete San-Tshuniga teha?“

„Seda teab taemas,“ vastas Jaawa. „Arvatavasti saadan ta Batawias maale, kui meil selts aega on.“

„Kas jõuame täna õhjel sinna?“

„Õigematu. Miks Te küsite?“

„Sest et Te tüdrukut ometi ei võti kaue-
m'ni koidikutes hoida.“

„Miks mitte?“

„Ta on ju ometi nõrk tüdruk.“

„Nõrk tüdruk? Kaval, salatige, mõrtsukalik meiskas on ta, kes ostab hästi nuga tarwi-
tada. Sellepärast sidusin ta tinni.“

„Te kardate teda?“

„Meeleid küsimusje peidetud ohas ajas Jaawale mere pähe.“

„Mina teda? Mina ei karda midagi, mis naaitmas roomab, ja mis puutub seda väikest lasti —“

Urust lõpetamata lahkus ta neiu juurest.

Nora Callaghan, kes ta mõttest aru sai, vaatas temale rahuldutult järele. Jaawa kadus laekajutisje ja tuli warsti, tüdruk säles, tagasi. Runa ta San-Tshun'i ühe läega oma rinnale jurus, wabastas ta teise järgi ja jälgabelt ja kätelt. Rõik nõõrib olid juba põrandale kukkunud, aga weel ikka hoidis ta San-Tshun'i oma säles ja wahtis wahetewahel alla hiinlanna wäikele, shmingitud näole, nii et Nora hing juba hakkas täis minema.

„Milline wõlum wäike nukk on ta,“ ütles Jaawa naerdes. „Tema peale ei wõi õieti wiha kandagi. noast hoolimata, millega ta minu peaaegu oleks tapnud. Ja — see on pilser!“

Enne kui Nora ja San-Tshun tema mõt-
teid taipasid, oli Jaawa kummardanud hiin-
lanna punase suu kohale ja talle südamliku suuoluse annud. Siis seadis ta tüdruku naer-
des põrandale seisima ja ütles miss Callaghan-
nile, kelle nägu leetis:

„Saatke see wäike naisolemus alla; ma annan ta Teie hoitu alla. Meie oleme siin lae-
walael ilma selle elawhõbedase isikuta julge-
mad.“

Samal hetkel langes helgihettja kõle wal-
gus nendele ja walgustas kolme nägu terawa-
tes kontrastides. Nora Callaghani nägu oli
wihast nii punane, et isegi helgihettja hele
walgus seda ei suutnud lahmatuks teha. San-
Tshun'i shmingitud nägu pästis kriitwalgena;
ta mustad filmad olid pöördud punajuulselisele

mehele, kes teda praegu suudelnud, kummalise,
küstiwa ilmega. Vähemal hetkel oli helgihettja
walgus lõrwalduanud ja heitis oma kirtewibu
läbi pimeduse otse ettepoole.

Jõgi oli uüüd helgihettja walgusest helebaste
walgustatud. Baat sõitis läbi tasandiku, kus
riisipõllud aasadega waheldusid. Siin ja seal
seisid kalbal mõned pärismaalaste hüttide ko-
gud. Jaawa seisis reelingu ääres ja walwas
hoolega. Täti aja pärast tuli Andy Callaghan
ta juure.

„Nüüd oleme wististi ju kõigest õnnelikult
läbi,“ Balgrave?“

„Arwate? Siis ei tunne Te intimesi, kes
meid jälgivad,“ oli lühike wastus.

„Teie usute siis, et meid ikka weel taga
aetakse?“

„Enesestmõista,“ pomises Jaawa. „Neil on
Teie negatiivid, mida nemad ostawad pare-
mini lugeda kui Teie wõi mina. Hiinlased ja
malailased on ühes asjas ühesugused: nad
ostawad asjast kinni kahmata. Meie wõime
astub malailase warbale, läheb edasi ja unust-
tab selle. Aga pärismaalane ei unusta seda
tialgi. Ta jälgib sind aasta wõi kümme, see
on talle üks lama kõik, ja siis annab ta hoobi.
Hiinlased on täpselt samasugused, ainult tor-
kawad nad wastasele siiskonda. Arge mõtelge
sugugi, et nad jälgimisest loobuvad. Nad jäl-
givad meid kui wereloerad, eriti filmas pida-
des muinasjutulist saaki, mida nad sihile jõu-
des loodawad leida ning omada.“

„Aga kui me lord juba lagedale merele
jõuame —“

„Siis me neid enam ei näe, see on kõik.
Aga nad tulewad meile ometi järele.“

Nad jalutasid hommikuni laewalael edasi ja
tagasi. Kummagil polnud kalduwust magada.
Wahetewahel wõttis Jaawa tüüri, kuna Cal-
laghan walwel oli. Alles kolbuajal puhstasid
nad mõne tunni.

Siis jõudis mootorpaat Banda-laanalisse,
mis täis liiwajoome ja madalaid koihti. Bee-
pind oli üle kui klaas. Behme oliitwirohelus
seisid merel ja taewawõlwi. Siis muutus
taemas pärilhalliks ja wesi omas hõbedaläike.
Kajafateparw lendas õhus. Jõudes kaanalist
lahittele merele, waatas Jaawa tagasi ja hin-
gas kergemini. Midagi polnud näha.

Siis kuulis ta laht häält jutlemas.

Nora Callaghan ja San-Tshun, särades
hommikuwärskluses, lähenesid neile.

Jaawa pilgud rändasid ühelt teiselt. Nora
nokutas talle külmalt pead ja pööras wenna
poole. Siis kohtas Jaawa pilk San-Tshun'i
mustade filmade pilku, mis selle juures särata

hakkasid, kuna neiu punased huuled talle weel-
lewalt vastu naeratasid.

"Tere hommikut, mr. Jaawa-Jack; kas soovite kätt anda oma wäiksele waenlasele ja tema sõber olla?"

Ch'srõngad ta käerannetel kõrisesid kätt sirutades. Ta filmad loitsid ja punased huuled olid ikka weel naeratades awatud. Ei oli wõlur wäike nõid. Jaawa ei usaldanud teda põrmugi, aga ta naeris, kui ta käe vastu wõttis.

"Aga muidugi, San-Tshun. Kes suudaks ühe niisuguse wõlurwa waenlase palwe tagasi lükata?"

San-Tshun naeris kelleleki ja nad waatasid üksteisele mõne hetke filma, kumbki teist petta katsudes, kuid tagajärjetumalt.

Kuna nad, filmanähtawalt üksteiseesse süwenedes, nii üksteise ees seisid, pööras Nora Callaghan ümber. Tema sinifilmad tuhmuksid pisut ja ta huuled läksid põlglikult kräsusse, mõeldes mehele, kes oli nii wanur ja wastumõttlik ühe tõmmu, teadmata millise mine-
wikuga, tüdrukuga wõlumiskunstile.

8. Peatükk.

Merel.

Kui Jaawa-Jack seda ilmet Nora näol nägi, punastas ta päewitanud nägu. San-Tshun märkas seda, samuti noore ameeriklanna tõrjuwat seisakut. Intrigantseile loomudele omase terawmeelsusega sai ta seisukorralduste kohta aru. Ta filmad loitsid ja ta naeris meloodiliselt oma ette. Ta pilk rändas wäikiresti mehe ja noore neiu wahel edasi ja tagasi ja lastis Jaawal aimata, et ta kõik mõistis. Jaawa kortsutas kulme, pidi aga ometi naerma.

"Sina oled õnnetu teekitaja, San-Tshun."

"See wõttis komplimenti meelitatult vastu ja wastas wäljakutsuwalt:

"Harilikult wõidakse, et olen õnnetoja."

"Loodetawasti on neil õigus. Aga eile õhtul oleksid sa minu peaaegu tapnud, San-Tshun. Misparast? Kes andis sulle selle kätse? Wan Österdijste wõi —?"

San-Tshun wahtis talle oma süstmustade filmadega tarretult ja ootawalt otse. Alles pikema pauzi järele lisas Jaawa juure nime, mis tal keelel seisis, aga mida ta dieti ülelda ei tahtnud:

"— wõi Vincent Balgrave?"

Urusaamatu ilme tekkis hiinlanna shmingitud näole, ja ta loitwates filmades walitses waew, seda nime meele tuletada.

"Vincent Balgrave?" kordas ta. "Seda nime ei ole ma weel iial kuulnud."

"Wõib olla mitte, aga sellegiparast wõiksid sa teda ometi tunda, temaga rääkinud olla, teda wilistamas kuulnud olla."

Ta ajas huuled torusse ja hakkas wõõras-teleegioni maršilaulu wilistama:

"Tiens voilà du boudin! Voilà du boudin! Voilà du boudin!"

Nähes ilmet, mis wiis hiinlanna näole te-
litas, tahtestas ta oma wile äkki.

"Nii siis tunned sa teda, San-Tshun!"

"Ei tunne!" hüüdis tüdruk nii järskult, et see Jaawa mõt'ema pani. Ta ei uskunud tüd-
ruku juttu ja ütles seda talle ta koha.

"San-Tshun, sinu nägu teeb su wäled tühjaks. Vincent Balgrave saatis su hotellil; tema oli see, kes sind pani minu järel luurama. — Päew tuleb, mil ma temaga selles asjas arwe teen, selles ja weel mitmes teises asjas."

"Ega Teie teda ometi ei taha tappa?"

Mustades filmades peitus midagi, mida Jaawa ei osanud mõistatada. Kas oli see himu, hirm, lootus wõi kõigi kolme segu?

Jaawa naeris kibedasti.

"Wäga wõimalik. Olesin seda kahtlemata juba eile teinud, kui ta mu käest ei oleks ära lipsanud."

"Aga tema on wäga tugew, sofistias hiin-
lanna, ja ta lasseb ning torfab ruttu kui wälk, kui wälk!"

"See on üks kama kõik. Eõenäoliselt ei jää mulle üle muud nõu, kui teda tappa, kui ta ongi minu poalwend."

Hiinlanna mandlikujulised filmad läksid peaaegu ümmargusteks Jaawale otse wahtides.

"Tema ei ütelnud mulle sellest midagi, kui ta mulle kätse andis Teid noaga läbi pista —"

Kui Jaawa, ütelse lõppu oodates, hiin-
lanna wäiksele, kummaltki ilusale näole waa-
tas, nägi ta selgesti, et tüdruku hinges äge wõitlus möllas. Ta huuled tuikasid ja näisid otsiwad sõnu. Peaaegu sofinal jatkas ta:

"Nüüd ütlen ma Teile kõik. Mees, teda Teie nimetate Balgraves, Njio ja Österdijste aga Browniks."

"Brown?"

"Jah, Browniks. Tema ostis mu Njioilt ühe, kahe, kolme aasta eest, kui alles laps weel olin. Njio on mu kaulunis minu emalt warastanud. Mr. Brown kaswatas mu ja ütles mulle, et kord suureks daamiks saan. Opetas mulle selgeks Inglise keele ja kui ma seda hästi ei rääkinud, sain peksta. Ja siis tarwitas ta mind paradisiõhula tarwis, nagu ta ütles, mehi wõrku tõmbama."

"Nii siis meelitusinuks! Niisugune ka-
bas!"

Õpetus juurelõikes

parema meetodi järele mantlist kuni pesuni, lõigete kokkupanekus selgpassimises moelehe järele töötamises ja õmbluses Tehakse lõikeid moelehe järele ja kõiksugu mustrid.

Õpetus ilutikanduses masinal ja käsitsi, kõiksugu walged ja wärwilised tööd.

Wõetakse vastu

mantlite kostüümide ja kleitide õmblus- ja tikandustöid.

Lembitu tän. 2, krt. 3, tel. 26-46.

"Selleks tarvitas ta mind üks, üks, ah palju luid. Me tulime Singeporest Batawiasse ja Macassari, ei jäänud aga kuhugi kauaks, kuni jõudisime nädala eest Palembangi. Tema mängib fantani ja kaarte ja mehed tulewad temaga mängima minu pärast"

Jaawa nägu muutus tumedaks, kuna ta üle hiinlanna pea wälja hõbedasele merele wahtis. Siis küsis ta terawasti:

"Kas tema sulle küsi andis negatiivse warastada?"

"Jah," wastas tüdruk lihtsalt, "see oli wäga kerge. Wõtsin nad plekkohwrist. All tänaval seisis Njio — temale wiskas ma nad kätte."

"Eile õffel," jatkas Jaawa, "olite Teie see, kes tema wastu kaastunnet tundis. Teie ei sallinud, et ta pimedas seotuna lamas, ja nüüd —" ta kehitas õlgu. "Kust tuleb see muudatus, mis? Callaghan? Kas on San-Tshun Teie haawanud?"

"Mina ei tunne mingisugust muudatust," wastas neiu terawasti. Sellejuures heitis ta temale pilgu, milles peitus wiha ja kartuse segu. Weri woolas ta oimukohtadesse, taganes sealt aga kohe. Siis jatkas ta samal toonil: "Olen harjunud jääma järjekindlaks."

Ta pööras Jaawale selja ja läks wälse kaititrepil poole, mis salooni wiis.

Jaawa wahtis wälja peegelfiledale merele ja sumistas oma ette laulu. Warsti seltsis tema juure Callaghan.

"Olen päewapilti merekaardiga wõrrelnud," ütles ta, "ja kardan, meil saab olema raskust oma saart leida. Sest tol kohal leidub saarti kui liima mere ääres."

"Urge muretsege, küll me ta leiame."
"Ja loodetawasti estimestena, sest muibu läheb meie ast õige rüüalaks."

Jaawa nokutas, mõttes laiali, ja läks tüüri juure. Blake andis talle tüüri üle ja pühtis higi otsaesiselt.

"See neetud weetõus," ütles ta. "Waadake ometi seda woolust, see on weel hullem kui jõgi."

Jaawa nokutas pead. Ta tundis India saartewahelist merd, tema aegu ja woolust sama hästi kui meremees.

"Oleme neist hästi ees," jatkas Blake; "need mehed meile enam järele ei jõua."

"Arwate?" küsis Jaawa, kelle mõtteid laiali. "Kindlasti."

Jaawa ei wõistunud, aga kui Blake tüüri-majakesest oli lahkunud, waatas ta tagasi. Mitmest aurikust tõusis suits üles taewa poole. Näha oli paar Hollandi shuunerit ja mõned Hiina õhungad, samuti hull wähemaid sõidukid, mida tugew woolus edasi-tagasi kõigutas. Wististi olid kõik rahulikult tööl; tagajärjed ei wõinud weel nähtawal olla. Sellegipärast jäi Jaawa nägu tõsiseks.

Wahetewahel waatas ta osawõtlikult wälse hiinlanna poole, keda ta ennelõuna jookul ifka jõe äärelt ja mõttesewajunult reelingu ääres nägi seiswat, kuna Nora ennast kõrwale hoidis. See tundis teda igakord, kui tüüri-ratta juurest lahkus, astuma San-Tshuni kõrwale ja tema seltsis lael jalutama. Siis kadus tüdruku kurbus kohe; ta sai rõõmsaks ja mõnigi kord kõlas ta hele naer Morale kõrwale.

"Palgrave ja hiinlanna saawad üksteisega imehästi läbi. See on kummaline, kui mõtelda, et nad üksteisele elle õhtul peaaegu oleksid ära tapnud," tähendas Callaghan muigades.

"Arwatawasti hingelik sugulus," ütles noor neiu pilke ja libeduse tujus.

Wend silmitses teda imestades.

"Ega sa, Nora, ometi ei usu, et nad —"

Ta peatas, sest praegu pani Jaawa oma käftwarre San-Tshuni piha ümber. Seda nähes hüüdis Nora ärewalt:

"Kas nägid nüüd, Andy?"

"Nägin, aga ta pidi San-Tshuni toetama. Raew hõljus parajasti ja San-Tshun oleks peaaegu wastu reelingut kullunud. Kas tõesti usud —?"

"Muidugi, usun seda ja küsin eneselt, kas see mees tõesti kõik see on, mis sa temast arwad," wastas neiu.

"See on minu weene. Palgrave on gentleman pealaest jalatallani," wastas Callaghan wihasstades.

„Mina kahtlen selle juures. Tema ülespidamine selle hiinlanna vastu, kes õige kahtlase minewikuga pärismaalane, pole mitte gentleman oma.“

9. peatükk.

Taifun.

Meri sarnanes kogu päewa lõpmatule hõbedawäljale, seletatud imetaolikkudest walgu-effektidest, mida esile wõluda wõib ainult India ookeanis asuwate saarte waheline meri. Sõuke pilwesein kattis taewast, eemal tumetas ühe auriku suits õhku, ja pruunid õhunked rippusid nagu suured koid horitsondil. Mingesugune roheline saar ilma inimliku elu märkideta, seisid nagu unelm meres.

Mootorpaabil, millel nimeks „Van Tromp,“ walitses sügaw rahu. Kes paadininas waltis Damber unistades kaugusse, Blake seisid tüürratta juures ja Balgrave reelingu ääres, ise sügawas mõttes. Mõlemad neid istusid päitsepurjede all lamamistoolidel. Nora Callaghan nähtawasti lugemisse süwenedes ja wäike hiinlanna unistawalt merele wähtides.

Kuid äikse-eelne palamus seisid õhus.

Päewa jooksul muutus mere wäljanägemus — hõbepeegel kadus ja tekkis tugew wõlvus, millest Callaghan aru ei saanud. Kui ta Jaawa tähelepanu sellele juhtis, sai ta wastu-
seks:

„Saame tormi — ja kõigi tundemärkide järelle otjstades õige ägeda tormi!“

Callaghan suutis teda waewalt uskuda. Päike murdis parajasti pilwedeist läbi ja maalilisi hiilgawaid wõõte liituwale weele. Polnud tunda wähematki tuuledõhku. Palamus muutus ifka rõhutamaks. Wood kahmasid „Van Trumpi“ ja kõigutasid teda wäga kardetawalt. Baromeeter tüürimajas oli kangeisti langenud ja langes edasi, kui päike tumedates wärwides looja läks.

Waewalt oli pimedus kätte jõudnud, kui esimesed puhangud algasid nii kõledalt hulgebese, et süda kiiremini põõsuma hakkas. See oli kottpime, taewawõlwil polnud näha ainultki tähesilma. Ifka kõrgemale paisuwad wood ja hooti puhuw tuul pilbusid wäikest mootorpaati kui munakoort. Wahetewahel woogasid lained üle laewa, ja äkitselt tuli, pragi-
sehes kui ilutulestik, wihm.

Ainult ühe minuti kestis wihm, aga ta tilgagad piitsutasid nahka kui rahe. Tuul muutus

kriiskawaks nõideidels, kes hullumeelsena häwitusele tõttas. Esimestele äiksetele tõugetele järgnesid ifka kiiremini teised, kuni waewalt weel tunda wõidi wahesid.

Callaghan hoidis kajuti uksest kinni ja sidus enda nõõruga wõre külge. Sealst filmitsest ta meifstut maatemängu. Kui ta oma filmad tormlaintest lahti kiskus, mis wihaselt wastu wäikse laewa külgi põrustid, siis sündis see ainult selleks, et waadata Jaawa poole, kes enda tüürratta külge oli sidunud ja wälja nägi nagu pigimust wari.

Kord tungis kuu pimedusest läbi ja näitas Callaghanile üsna selgesti sõbra tuisat nägu ja nagu rauastwalatud kuju. Aga ka weel teisi asju: rühma puudega kaetud saarekese, mille wahelt nad näisid läbi tungiwat ja mis, nagu ta teadis, „Van Trumpile“ suurt hädaõhtu ähwardasid.

Weel enne kui kuu jälle kattus, olid nad need saarerühmad juba oma taha jätanud, ja siis wajus jälle pime see elementide mäsule. Tormijõud peaaegu nagu kiskwas weel. Üks paat kiskus enda lahti, tõsteti laineist kõrgele ja wirutati wälja pimedikku. Nii suur oli taifuni jõud, et ta paisis ifegi „Van Trumpi“ woogudest wälja õhusse tõstwat.

Kui laua Callaghan wõrest kinni hoides oli lamunud, ei teadnud ta. Jõpmatud tuulepuhangud wäsitasid ta ja tormi huilgamine uimastas ta meeled. Ta ei jaksanud enam mõtelda, ei ka tähele panna ja näis pikkamisi meelemärguse kaotawat, kui tuuwalguis pimedusest uuesti läbi murdus ja temale näitas suurt, musta kogu, mida nähes Callaghani süda tahtis seisma jääda.

Uinsa nõõsuga tõusis ta jalule.

Mis ta nägi, oli kõrge kaljusein, mis kumpaisiel tontlikult kiirgas, ja selle kohal tormiifstpiitsutatud puud.

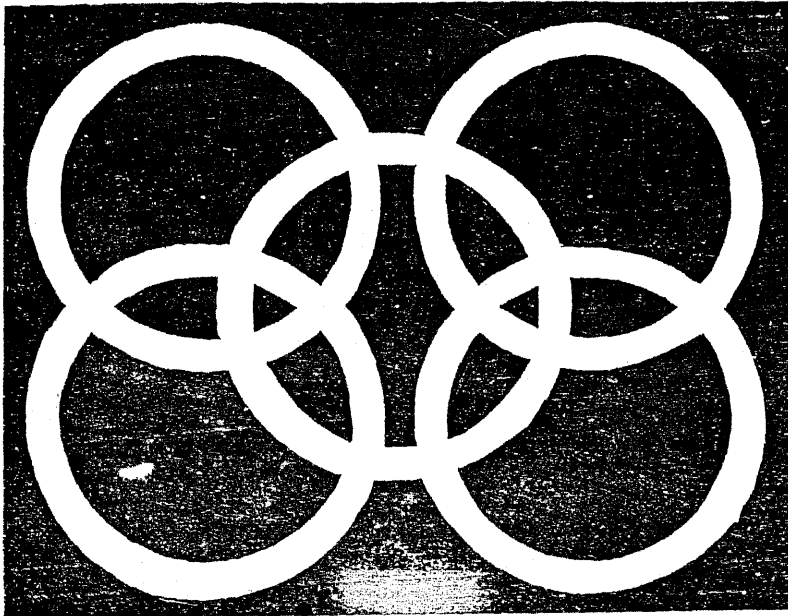
Callaghan müristas tüürratta juures seiswale mehele hoiatushüüde, mille talle aga torm kõrise tagasi tõrjus. Abitult ja hingeldades waatas ta ringi. Ta nägi mulisewaid murdlaineid kaljuseina möõda üles tormamat nii kõwasti lahkudes, et see ifegi tormi huilgamisest üle lajas.

Kui nad murdlaintest möõda sõitsid, nii lähedalt, et waht üle laewa'ae loppus, näitas tuuwalguis juba uust hädaõhte.

Gemalt tulid nähtawale — alles selguseta — mõned wäikesed saared, arwatawasti üks osa neist saartekogudest, mille'sse praegu nähtud suurem saar kuulus. (Järgneb).

Kindmõistatus

Nr. 6 (96).

Kuidas saab kõik teed siin aias nii läbi käia, et iga teed võib ainult üks kord tarvitada ja ka üle enim käidud tee ei tohi minna?

Lahendused tulewad saata „Romaan'i“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. 16, kuni 31. maini. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ nr. 10 (100).

Õigete lahenduste saatjate vahel loositakse välja herra W. Ots'a poolt määratud 3 kogu piltpostkaarte:

1) 90 piltpostkaarti 2) 70 piltpostkaarti 3) 50 piltpostkaarti.

„Romaan'i“ talitus.

Kindmõistatuse lahendus

Nr. 2 (92)

Ristsõnade mõistatuse seletus:

	J	õ	g	i		A	n	t	s	
a		r	a	u	d	t	e	e		a
k	a	n	a		ü		l	e	h	m
e	j		s	i	n	d	i		o	b
n	a				a				i	u
	l	u	t	s		p	e	k	s	
s	u				a				t	s
ü	g		p	o	r	t	o		r	i
s	u	u	r		a		k	a	e	r
i		k	i	n	d	r	a	l		p
	t	u	i	m		a	s	t	e	

Pahemalt paremale:

1. Jõgi	10. Porto	16. Ants
2. Raudtee	11. Kindral	17. Lehm
3. Kana	12. Tuim	18. Sindi
6. Luts	14. Kaer	19. Peks.
8. Suur	15. Aste	

Ülevalt alla:

4. Aken	20. Örn	25. Holstre
5. Ajalugu	21. Gaas	26. Ambu
7. Süsi	22. Düna	27. Sirp
9. Uku	23. Neli	28. Alt
10. Prii	24. Tee	29. Okas.
13. Arad		

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast : Ewald Arnower, H. Anslan K. Adamson, H. Arnower, Egon Awendt, E. Alt, K. Allisson, J. Anwelt, E. Bader, L. Einbas, Leonid Grigorjew, El. Gutman, Aleksander Grünberg, G. Heide, H. Herodes, H. Heinbaum, Ewald Jammer, F. Isajew, Ferdinand Idnurm, A. Jakowlew, Linda Ingerman, Lüdia Juhe, Berta Kangro, E. Kängsepp, O. Kollist, Johannes Krekman, Joh. Killak, Aita Killak, H. Kasesmets, Agnes Kütt, Kiwisti, A. Kanne, K. Kihlefeldt, T. Kauss, A. Kukkur, Artur Kalme, Helmuth Kägu, L. Lagermann, Salme Luuk, Alma Lipso, Lepman, Ferd. Martinson, Edgar Martwerk, Waldo Mullas, Margot Malm, R. Patrik, E. Pärn, L. Palli, Erna Pawelson, Johannes Parol, Astrid P., Johannes Peetrimägi, Ferdinand Prooso, H. Raspel, M. Raudsepp, M. Redlich, H. Reining, W. Riesenkampfi, Lydia Riis, A. Raudsepp, Nelly Reintam, Suise, E. Semiskar, Wowa Selenow, Karl Saarepera, Alide Trumm, A. Tell, E. Tammann, Emilie Tomson, Aleks. Tamm, Ewald Warma, H. Wiirolf, R. Waldson, J. Winat, H. Weinberg, W. Waho, E. Waho, Mihkel Wirbel, J. Weimann, K. Weimann.

Tartust : M. Braun, L. Jõul, Erwin Jerkowitz, Joh. Jõul, Harry Kuhlberg, J. Krootmann, A. Laurits, E. Norrak, Ed. Pedajas, Arnold Rosenberg, E. Tees.

Walgast : P. Animägi, Ed. Allas, Charli Chaplin, M. Elias, Olga Hiiop, Elwy Mürk, E. Neumann, T. Peltser, Irene Ruga, J. Sisas, O. Sisask, Wiktor Tanna, Ella Tanna. **Wõrust** : A. Põld, Marie Tsahkna.

Pärnust : H. Alla, Ida Ittu, Wladimir Keppi, H. Kägu, E. Kewardt, Hendrik Kurm, K. Kurm, F. Kamdron, A. Mängel, Alja Melder, M. Oidermann, H.

Roger, P. Reets, Erish Riit, A. Wiidemann, „Weronia“.

Wiljandist : A. Aamann, R. Birkenbaum, Ed. Kallet, W. Matsike, M. Nöges. A. Tults.

Rakwerest : Kask, H. Kiisk, Fritz Kask, Lydia Lindman, Hugo Reimann, Felix Tenneberg, A. Witsut

Narwast : R. Eero, Konst. Karukäpp, A. Peil, Karin Roots, R. Säkk. **Tapait** : W. Kull, H. Mikkin, Aleksander Rätsep, Joh. Rätsep. **Jõhwist** : Joh. Kangur, Ida Wikerpuur. **Elwast** : Olew Mürk.

Abjast : A. Aasamõis **Wägewast** : L. Aumees. **Tõrwast** : Helmi Äwloi, **Harkust** : Aug, Augasmägi. **Tormast** : Willem Dawel. **Aserist** : Lola Einberg, A. Tomingas, **Wõsult** : Paul Elberg. **Paidest** : L. Eheland. **Kuresaarest** : Sergei Elendt

Haapsalust : Wold. Kiwisto, Helmi Lapmann, N. Mannof, Wold. Wahter. **Hagerist** : Rud. Gutmann. **Keilast** : Joh. Gutmann, **Kiltisist** : J. Kangur, A. Kompus. **Patkülast** : Kirjamägi.

Mõhklist : Gustaw Lang. **Kuremäelt** : W. Eemann. **Leetsest** : Leida Neuhaus. **Palamuselt** : M. Lööke. **Kasarist** : K. Lemmergas. **Keawast** : Ed. Namsar, E. Rossmann. **Mõisakülast** : Johannes Remhaus. **Amblast** : A. Prage, Paul Türk, Arn. Wolter. **Kännust** : Jakob Wilippus. **Kärust** : M. Tiido. **Kabalast** : L. Pikken. **Selist** : Aleksander Olep, Rich. Sööt. **Sakust** : Arseni Seema. **Keenist** : Saldos. **Kundast** : Ed. Tank. **Wäike Maarjast** : Meinhard Tooming, Oswald Tooming. **Nõmmelt** : Karin L. J. Moisa

Neist wõitsid loosimisel : 1) Martna „8 tunniline tööpäew“ — Konstatin Karukäpp, Narwast Paemurru t. 20 Ruusi pood ; 2) Marta Lepp „1905 a. järellained“ — Charli Chaplin, Walgast, Tähe 6—7 ; 3) Tammsaare „Warjundid“ — Wold. Wahter, Haapsalust. „Romaani“ talitus.

Ma kirjja „Romaani“ aastakäikude kõitmine
ilu — ja liht kõitese.

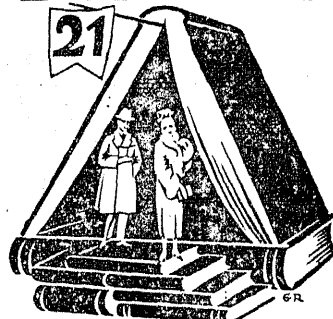
V 69
1

Trükikoda „EDU“

Valmistab igasugu trükiteid, nagu: kooli- ja juturaamatuid, broschüüre, põhikirju, müürilehti, ajakirju, blankette, ringkirju, tabelle ja hinnakirju riigi ja omavalitsuse asutustele, äridele ning tööstustele.

Töö kiire ja korralik.
Hinnad rahuldavad.
Tallinn, S. Kompassi 40
Tel. 24-68 ja 41-68.

LAENU RAAMATU TUKOGU

S. KARJA 21 III

Piltpostkaartide ladu

WILLEM OTS

TALLINN, Müüriwahe tän. 16, uks B. Postkast Nr. 270.

Soovitab võistlemata odavate hindadega jälle-
müüjatele mitmesuguseid uudiseid, nagu väga
minewaid ja ostjatele meeldiwaid:

Prantsuse kaarte,
Harilikud kaardid,
Pühade kaardid,
Sünni- ja leeripäewa kaardid
ja raamatud.

== Nõudke hinnakirju! ==